

DOMOVINA

Stev. 12.

V Ljubljani, 19. aprila 1918.

Leto I.

Posmrtnica grofu Czerninu.

Naglo živimo v vojnem času. Na glavo izgleda postavljeno, kar je stalo včeraj še na trdnih nogah. Vsak dan izred. dogodki. Vsak hip prevrati, ki pretresajo javno in družabno življenje.

Ni še štirinajst dni, kar je govoril grof Czernin kot zunanji minister. Kakor da bi živeli pred deset in desetletji, je govorančil pred dunajskimi očeti ta aristokrat, poln ošabnosti, prevzetnosti in absolutističnih nagnjenj. Iz vsakega stavka njegovega govora gleda njegov prevzvišeni »jaz«. Kaj njemu mar ljudstvo, kaj narodi, kaj njihova volja? Czernin je bil vajen vladati brez ljudstva in proti ljudstvu. Samoodločbe narodov ni priznal. Nič ni hotel slišati, da bi imeli narodi besedo pri mirovnihi pogajanjih. Zato je Czernin sicer sklepal mir, tudi sklenil ga je, a miru vendarle ni vzpostavil.

Czernin je imel lepo lastnost, da obljub ni izpolnjeval. Na zadnjem shodu je metal mesto moke v lačne zobe dunajskih purgarjev — Slovane. Pravice ni poznal, resnice ni ljubil. Pozivljal je Nemce in Madžare na ljuto meščansko vojno. Da so ga Nemci prav razumeli, je pokazal shod v Št. Janžu pri Spodnjem Dravogradu, kamor so prišli na naš shod na pobjo, oboroženi z noži in gorjačami.

Od Berlina do Dunaja in od Dunaja do Berlina je odmevalo ploskanje in pritrjevanje nemško - nacionalnemu petelinu, ki je mislil, da pod njegovimi nogami nikoli ne more zmanjkati gnoja.

Nas Czernin ni razburjal in tudi drugi Nemci ne! Naša sveta stvar je tako gotova, zaupanje vanjo tako globoko, da pretrpimo danes vse. Kot iz jekla smo. Bolj kot tolčejo po nas, bolj smo trdni, tem večje bo zadoščenje! Slovanska vzajemnost med Čehi in Jugoslovani še nikdar ni bila pristrčnejša kot v Pragi na veličastnem shodu pretečene sote, na katerem so si zastopniki obeh narodov s prisego obnavljali zvestobo in pomoč do zmage.

Ni še štirinajst dni, kar je govoril grof Czernin — danes mu pišemo že — posmrtnico. Zameril se je cesarju in spodil ga je. Kaj je bil pravi vzrok njegovega padca, pove jasno šele zgodovina.

Nemci tulijo žalosti ob grobu svojega njih vrednega grofa. Grof Czernin namreč ni bil le absolutist, katerega najvišja državniška modrost so vislice, on ni le strupen slovanski renegat, ki je hotel za vsako ceno v Avstro - Ogrski vzdržati nad Slovani nemško - madžarsko nadvlado, grof Czernin je bil tudi prvi predstavitelj in zaščitnik vse-nemške vojne politike v državi. Čudno torej ni, če tulijo Nemci.

Tudi osamljeni dr. Šusteršič plaka danes z Nemci, ker mu grozota samote še bolj preti. Izgubil je s Czerninom trdno oporo. Czerninov zadnji govor je še enkrat ojunačil Šusteršiča, da je sklical sestanek narodnih odpadnikov. Zopet se je vračunal. Tisti dan, ko je mislil, da nadaljuje od Czernina započeto satansko delo proti našemu narodu, je prišla v svet vest o Czerninovem odstopu. Zastonj je Šusteršič koval proti nam načrte, kakor je zastonj delal po Švici pota za Czernina.

Slovani vemo, da je bil Czernin svoj čas nesreča za usodo države in njenih narodov. Njegov greh je, če danes še ni splošnega miru med narodi.

Czernin nas ne razburja, njegov padeč ne veseli. Mirni smo in čakamo. Zavedamo se, da za Czerninom še dolgo ne pride nič boljšega.

Dr. Ivan Tavčar:

Nemcem se res slabo godi.

Nekaj, kar spada med sadove nemške blaznosti, so staknili gospodje v Gradcu.

Zakaj so proti deklaraciji? Predvsem radi tega, ker nočejo, da bi se Nemcem v Avstriji tako slabo godilo, kakor se jim n. pr. godi — na Kranjskem. Tukaj imajo naši Nemci svarilen vzgled in debele solze točijo nad revščino kranjskega nemštva. Kdo bi se pri tem ne spominjal tistega debelega graščaka, ki si je opoldne do vrha nabasal svoj želoдец s pečenimi piškami ter ga obenem zalil z vinom, potem pa se podal na polje, da bi nekoliko opazoval svoje tlačane, če mu v redu opravljajo tlako; ko pa je solnce prisijalo na njegov polni želoдец ter mu izsililo nekaj kapelj na tolstem obrazu, je pričel zdihovati: »Jezus, Jezus, koliko vročine in trpljenja moram prestajati zavoljo teh prekletih tlačanov!« — Temu nemškemu graščaku so podobni kranjski Nemci, kadar jokajo, da se jim slabo godi!

Prijatelji, ozrmo se okrog po deželi in oglejmo si, kako in koliko trpi nemštvo med nami!

Na Kranjskem izhaja uradni list pod imenom »Laibacher Zeitung«. Leta 1818 — mislim, da je takrat ta časopis že izhajal — bile so te cajtnge čisto nemške, v letu 1918, torej po preteku sto let, boste vi pričakovali, da je naš uradni list — popolnoma slovenski. Pa se silno motite! Ta uradni list je danes od prve do zadnje pike nemški, kakor je bil leta 1818! In ko si je pred kratkim urednik »Ljubljancanek« predrznil o neki slovenski knjigi napisati v podlistku nemško kritiko, zarjuli so ljubljanski Nemci v graških listih, da se je zgodilo veleizdajstvo nad kranjskim nemštvom, ker se je v nemškem uradnem listu kritizirala slovenska knjiga! Resnica pa je, da je izdajanje uradnega lista v Ljubljani zgolj le v nemškem jeziku krivica, ki se godi Slovincem! To je ena tistih mnogoštevilnih breztaktnosti, katere so avstrijske vlade tolikokrat zagrešile nad Slovenci. V gosposko zbornico ti napuhnjeni ministri ne pokličejo nobenega Slovenca, v Ljubljani pa se drže slabe manjre, da nam vsiljujejo uradni list v nemškem jeziku, kakor da bi v naši vojvodini živelo kakih dvajsettisoč Slovencev, pol milijona pa Nemcev! To je vladna robotost, ki smo jo dosedaj v svoji plašljivosti prenašali, katera pa se bo morala popraviti in katera nas veliko bolj draži, kakor pa gosposka zbornica, v katero pride Slovenec le takrat, če se mu posreči dobiti kako portirsko mesto v palači našega parlamenta! Gosposka zbornica je ubožna hiša za politične nemške starčke in jo torej končno hladne krvi prepuščamo svojim portirjem. Drugače pa je z uradnim listom, ki izhaja dan za dnevom ter nam dan za dnevom polaga dokaz, kako nas ima vlada za inferijorno, brezpomembno in beraško raso!

Ko smo si že enkrat ogledali uradni list v Ljubljani, ozrmo se še nekoliko na druge stvari.

Prva oblast v deželi je c. kr. deželna vlada. Na čelu ji stoji Nemeč, njegov namest-

nik Nemeč in od uradnih načelnikov je vsaj sedemdeset procentov nemškega mišljenja, tako da lahko rečemo: c. kr. deželna vlada je v nemških rokah!

Druga oblast v deželi je c. kr. deželno sodišče. Predsednik je Nemeč, njegov namestnik in lepo število svetnikov je nemškega mišljenja. Zopet lahko rečemo: c. kr. deželno sodišče se nahaja v nemških rokah!

C. kr. finančno ravnateljstvo ima načelnika nemškega mišljenja in istotako precejšno število nemških svetnikov. Tudi ta oblast je v nemških rokah!

C. kr. finančna prokuratura je v pravem pomenu besede nemška sinekura, ker sta načelnik in njega namestnik strogo nemškega mišljenja.

C. kr. državno pravdnništvo je istotako domena krvavega nemškega mišljenja!

C. kr. okrajno glavarstvo ima nemškega načelnika in — da pridemo do najzadnjega — tudi c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani ima načelnika nemškega mišljenja. Da boste vedeli, kak pekel za Nemce je ta neznamenit sodnija, moram Vam povedati, da je pri nji, kakor pri vseh drugih c. kr. oblastnih na Kranjskem, nemščina hotranji uradni jezik in da je uradnikom, če so v uradu, strogo prepovedano, da bi med seboj spregovorili kako slovensko besedo! — Pripetilo se je, da je prišel uradnik zjutraj v urad ter je svoje tovariše, ki so sedeli pri mizah, pozdravil s slovensko besedo: »Dobro jutro, prijatelji!«. Mož je prišel v preiskavo ter je bil radi slovenskega »dobrega jutra« ostro pokaran! —

Vidite, Nemcem na Kranjskem se res slabo godi!

V Ljubljani imajo Nemci svojo realko in svojo čisto nemško gimnazijo. Nemško gimnazijo imajo tudi še v Kočevju. Slovenci pa nimajo v Ljubljani niti ene gimnazije, o kateri bi se moglo reči, da je popolnoma slovenska!

No, pa Nemcem se res slabo godi!

V deželnem zboru imajo Nemci enajst zastopnikov, toraj skoraj četrtino vseh poslanskih mest.

V Ljubljani imajo dve nemški ljudski šoli in še posebej šolo nemškega »Schulvereina«.

Istotako so primerno zastopani v mestnem svetu ljubljanskem in v trgovski zbornici. — Sedaj, ko se je ustanovil neki kuratorij, da vodi denarni zavod, ki bo dajal kredite po vojni poškodovanim posestnikom na Kranjskem in Goriškem — ta zavod ima svoj sedež v Celovcu, ker kaj drugega v Avstriji zahtevati ne smemo — so dobili naši Nemci svojega zastopnika v prej omenjenem kuratoriju, drugega pa je grof Attems vzel iz tiste stranke, ki je za socialno demokracijo najslabša v deželi, popolnoma pa je prezrl Slovensko ljudsko stranko in našo stranko, ki obe skupaj brez dvojbe predstavljata ogromno večino slovenskega ljudstva na Kranjskem!

Gospod grof je s tem pokazal, da pri-sega na tisto obrabljeno, ničvredno in že davno na smetišče spadajočo staro maksimo: Povsod vladaj manjšina proti večini!

hi se bodo morali še v višji meri brigati za duševno življenje svojih otrok. Gotovo pa je, da bo morala imeti tudi javna varnostna oblast svoje oči ostre in vedno budne. Ne dvomimo, da se število zločincev in zločinov pomnoži. Takisto pa ne dvomimo, da je zbudila nasilnost današnje dobe v mnogih dušah sovraštvo in gnus proti vsemu, kar je v zvezi ali sorodstvu z vojno ter da je pomnožila hrepenenje po tihni sreči, miru in prijateljstvu. Iz teme hrepeni človeštvo na sonce, iz viharja v tišino, iz krvave obrti k lepoti, umetnosti, ljubezni. Vplivati bomo morali drug na drugega, potrpeti iz človekoljubja, dvigati obupance in padle značaje kvišku k resnici in pravici.

Velikanska odgovornost bo ležala na časopisju in časnikarjih. Danes se zavedajo vsi pošteni listi, da mora biti konec predvojnega podpihovanja, medsebojnega hujskanja in vseobčega draženja strasti, da pa je nastopila veleresna doba, ko se imamo složno boriti za skupne velike ideale: Združitve, ne ločitve zdaj je čas! Dvigati ljudstvo k novemu veselju do dela za narod, občine in rodbine, vzpodbujati, navduševati, kazati pot k realnim uspehom na vseh poljih javnega življenja, mu odpirati oči, da zopet vzljubi vse lepo in blago, to je bodoča naloga časopisja. In njegov dobrodejni vpliv gotovo ne izostane. Vojna nas je naučila marsičesa, česar prej nismo vedeli, kar pa nam bo koristilo v bodočem miru. Glavni nauk pa nam bodi: Svoji k svojim! Ljubimo se, potrpite drug z drugim, prizanašajmo si, podpirajmo se, saj smo navezani le nase! Pomagajmo si sami!

Vprašanja in odgovori.

T. V., Bled-Zasip.

Po ponovnih prošnjah je dobila samo mati vpoklicanega posestnika po njem podporo, in sicer šele od 1. avgusta 1917 nadalje. Ali nimata pravice do podpore oče in mati, ki sta oba vžitkarja, in sicer že od sinovega odhoda v vojaško službo ob splošni mobilizaciji?

S tem, da je podporna komisija priznala materi podporo od 1. avgusta 1917 nadalje, je priznala, da je bilo materino preživljenje vsaj od takrat v nevarnosti. Ker pa razmere ob sinovem vpoklicu brščas niso bile bistveno drugačne kakor dne 1. avgusta 1917, sledi iz tega, da je bilo materino preživljenje tudi že ob sinovem vpoklicu v nevarnosti, vsled česar ji je šla podpora rav-

notako kakor sedaj tudi že takrat. Vložite tekom 60 dni, odkar ste prejeli plačil. polo, pri okrajni komisiji pritožbo v tem smislu na deželno komisijo.

Ali je imel in ima pravico do podpore tudi vpoklicančev oče, to je odvisno od vprašanja, ali so dohodki posestva tako visoki, da preživljajo lahko razen vpoklicančeve sestre, ki poleg dninarjev pomaga staršem pri delu in za katero ne zahtevate podpore, vsaj še očeta. Očetovo preživljenje le tedaj ni v nevarnosti, če se iz dohodkov posestva plačuje lahko davke, obresti dolgov, tuje delavne moči, katerim se mora večinoma dati tudi hrano, če se lahko kupuje in popravlja potrebno orodje in krije druge stroške kmetovanja, a še toliko ostane, da zadostuje ne samo za sestriino, temveč tudi za očetovo hrano, obleko in obutev. Če mislite, da je bil z ozirom na gornje okoliščine tudi oče upravičen do podpore, pa v pritožbi za izplačilo podpore materi za ves čas od sinovega odhoda nadalje zahtevajte tudi podporo za očeta.

J. R., Kneža.

Pri vojakih imam tri sinove. Prošnja, ki sem jo bil vložil za prvim sinom, je bila odklonjena, ker je 1. avgusta 1914 nastopil šele svojo prezenčno službo, in sva za njim dobila le jaz in moja žena, ne pa tudi moji ostali štirje nedorasli otroci, podporo šele od 1. januarja 1918. Ali nismo imeli že preje pravice do podpore, in sicer tudi moji otroci?

Po novem zakonu imajo tudi svojci prezenčno službe vojakov pravico do podpore že od 1. avgusta 1917 nadalje. Vaš sin je pa vrh tega takrat že itak doslužil svoja tri leta. Vložite tekom 60 dni po prejemu plačilne pole pri okrajni komisiji pritožbo na deželno komisijo.

Ker ste imeli pa morda že tudi preje pravico do podpore, če ste bili od podpore katerega izmed ostalih dveh sinov odvisni, lahko vložite pri županstvu še posebej prošnjo za podporo po njem in jo lahko dobite od dneva njegovega odhoda k vojakom pa do 1. avgusta 1917, odkar vam gre podpora po prvem siu.

Če dohodki vašega posestva skupaj s podporo, ki jo prejimate vi in vaša žena, ne zadostujejo za preživljanje družine, tako da n. pr. otrokom ne morete kupiti potrebne obleke, perila in obutvi ter jim nuditi potrebne vzgoje in šolanja, lahko v pritožbi, v kateri zahtevate podporo že od 1. avgusta 1917 nadalje, obenem tudi zahtevate, da se vam prizna podpora vsaj za toliko otrok, kolikor jih ne morete sami brez podpore za nje preživljati. Ravnotako priglasite tudi v morebit-

nih prošnjah za ostalima sinovoma tudi otroke za prosilce.

J. B., c. in kr. gorska pekarna, vojna pošta 407.

Prošnje Goričanov za oprostitev vojaške službe.

Ker delajo take prošnje goriška domača županstva, smo odposlali Vašo dopisnico županstvu Miren pri Gorici s prošnjo, da napravi za Vas oprostilo prošnjo. Županstvo uraduje zopet v domačem kraju.

A. S., Vransko.

Ali imajo dorasli otroci, ki so bili ob času očetovega odhoda k vojakom brez zasluzka ali brez zadostnega zasluzka in jih je oče vsaj deloma preživljal, tudi pravico do državnega vdrževalnega prispevka? Ali se jim sme ta prispevek ustaviti, ker so pozneje dobili zadosten zasluzek?

Če podporna komisija ni priznala podpore Vašima najstarejšima otrokoma Mariji in Rudolfu, ki sta bila ob času očetovega vpoklica stara 18, oziroma 17 let, odlučba ni bila pravilna, in če odlučba morda tudi vzroka za to delno odklonitev ni navedla, je bila odlučba tudi formalno pomanjkljiva. Napravite novo prošnjo na okr. komisijo za preživljanje na c. kr. okrajnem glavarstvu v Celju in zahtevajte, da Vam nakažejo za oba otroka podporo za ves čas za nazaj, odkar je oče odšel.

Po zakonu ima pravico do podpore vsak svojec, ki je bil od vpoklicančevega zasluzka odvisen, in sicer brez ozira na to, ali je bil že za delo zmožen ali še ne. Akoravna sta Marija in Rudolf pomagala očetu pri njegovi pekovski obrti, se vendar ne more reči, da nista bila od očeta odvisna in da sta se sama preživljala, ker sta se preživljala ravnotako, kakor ostali rodbinski člani le iz dohodkov obrti, ki je bila pa vsled očetovega vpoklica takoj ustavljena.

Če se je šla Marija pozneje učiti za šiviljo, Rudolf pa služiti za pekovskega pomočnika, jima komisija celo v slučaju, da bi bila izpočetka podpora dobivala, pozneje pa sama zadosti zasluzila, ne bi bila smela podpora ustaviti, kakor je že opefovano razsodilo c. kr. upravno sodišče na Dunaju. Pravico do podpore sta imela, ker sta bila ob času očetovega vpoklica od njega odvisna; da bi bilo pa svojcem radi poznejšega zadostnega zasluzka podporo ustaviti, tega zakon nikjer ne pravi. Saj od same državne podpore je težko živeti in kaj takega bi se reklo ljudi naravnost v lenobo zavajati. Novi zakon celo — gotovo ravno zato, ker se je

Drž. poslanec dr. Vladimir Ravnihar:

Slovinci.

Francoska revolucija.

Novih vzpodbud smo dobili šele od dobe prosvetljenosti in velike francoske revolucije. Le-ta je pripravila osvoboditev tudi našega tlačana. Takrat se je rodila zavest slovenske narodnosti in z njo zahtevanje narodnih pravic v narodnem življenju. Dobili smo prvi slovenski časopis »Ljubljanske Novice«, ki jih je pisal pesnik duhovnik Valentin Vodnik od l. 1807. in ki so izhajale do l. 1800.

Napoleon nam je uvedel v šole slovenščino poleg francoščine in nemščine. V Ljubljano smo dobili école centrale, nekako vseučilišče s štirimi fakultami. Podpirala se je obrtnost in kupčija, znižala desetina, odpravila tlaka in patrimonijalno sodstvo. Podložniki so postali samostojni in svobodni.

Seveda je po Napoleonovem porazu nastopila reakcija, toda starih časov niso več mogli priklicati nazaj. Položaj Slovencev se sicer v kulturnem in političnem oziru ni dosti izpremenil od onega v srednjem veku. Ostali smo rod dveh stanov: Kmetskega in rokodelskega. Tlaka in desetina sta mu privzgojila servilizem in hlapčevsko ponižnost pred gospodo. Domače plemstvo, kar smo ga imeli, se je odtujilo, meščanstvo je bilo neslovensko po duhu in deloma po krvi. Mali

trgovec in obrtnik, odvisna od tuje gospode in tujih uradnikov, sta se jim morala prilagoditi v mišljenju in vedenju. Izmed razumnosti je — vsaj na Kranjskem — le nižja duhovščina stala ob strani svojemu ljudstvu. Ljudskih šol je bilo malo slovenskih, največ jih je bilo dvojezičnih, ki pa so bile pravzaprav nemške. V srednjih šolah se slovenščina sploh ni gojila niti se ni v njej predavalo.

Taki smo bili, ko je druge narode nova doba klicala v novo življenje. Na polju gospodarstva je nastal preobrat. Razvijajoča se tehnika, napredek v prirodoslovnih vedah sta ga povzročila. Nastala je veletrgovina in veleobrt, kapitalistična produkcija. Fevdalizmu je bila zadnja ura, meščanstvo je zahtevalo svobodo za razvoj gospodarske svoje moči.

Narodni preporec.

Ti dogodki niso mogli ostati brez vpliva na rod slovenski, ki je polagoma pripravljaj svoj preporec v 50. letih minulega stoletja. Ledino so orali V. Vodnik, Japelj, Linhart, Kopitar.

Odločilen pa je bil nastop Prešernov, z njim Čopov in Bleiweisov. Gajev in Vrazov ilirizem je mogočno vplival na narodnostno gibanje, ki se je pojavljalo v naši kulturi.

Šlo je izprva počasi. Krog l. 1840. nismo še poznali skupnega imena: Slovinci. Tudi nismo imeli skupnega jezika. Kot političen faktor je prišel v poštev samo kmet, takrat še zelo priprost in neveden tako kulturno

kakor gospodarski. Le polagoma se je posrečilo presaditi potujčeno slovensko inteligenco zopet na prvotna slovenska tla. Sledilo je ostalo meščanstvo: trgovec in obrtnik. Z neutrudnim agitatoričnim delom je preporec delo v 70. letih završeno.

Čitalnice, Sokolstvo, pevska in druga družabna društva so zbirala meščanstvo in inteligenco k družabnemu življenju ter nam tako ustvarila sloj, ki smo ga dotlej popolnoma pogrešali v narodovi strukturi: meščanstvo. Ustvarili smo si tudi svoje uradništvo in svoje liberalne poklice. Časopisje, shodi (tabori), izleti prej imenovanih društev po deželi, vse je pomagalo buditi narod iz indiferentnosti, zavedati se svoje samobitnosti ter živeti svoje lastno politično življenje. Imena Levstik, Stritar, Razlag, Toman, Vošnjak, Jurčič i. dr. so s tem delovanjem zdužena neločljivo.

In bilo je zadnji čas, zakaj ob vzbujeni narodni zavesti sosednih narodov je potujčevanje na nas pritislilo s podvojeno silo. Statistika nam kaže, da nas je v drugi polovici 19. stoletja izginilo 370.000 duš. Le en primer. Celovec je še leta 1857 štel 6000 Slovencev in samo 3419 Nemcev. In danes?! Naše ozemlje se je krčilo od leta do leta, pa uočim smo v prejšnjih stoletjih izgubili več teritorijalno kakor jezikovno, saj po onih krajih nismo bili tako gosto naseljeni, smo v minolem stoletju pričeli doživljati neposredno potujčevanje.

Vera v pravico.

Hvala Bogu, da včasih tudi tkzv. dvorni svetniki mislijo in povedo kaj pametnega. Pri nas so sicer že bolj redki, ker pameten in misleč Slovenec redko postane dvorni svetnik, a drugod se še najdejo. Tako je v velikonočnih »Narodnih Listih« napisal dvorni svetnik Hora nekaj prav lepih misli o »veri v pravico.« Tako-le pravi:

Ko so ljudje v sedanjem času videli toliko krivic, so začeli dvomiti nad ono pisano pravico, ki so jo dozdej smatrali za edino pravo. Ko so videli, da so bili v imenu zakona po nedolžnem preganjani naši ljudje in da so bili mnogi po krivici celo obsojeni, so začeli dvomiti, da je v zakonu pravica. Skratka: Spoznali so, da je črka mrtva, da ima vsak paragraf dve strani, da se da vse obrniti na glavo, in da dela država, kar hoče, pa naj bo zakon tak ali tak. Ker je bil zakon zlorabljen, je izgubil zaupanje med ljudstvom in ljudstvo je prišlo do prepričanja, da ni nič večno veljavnega, ampak da vse delajo in izpreminjajo ljudje, kakor se jim ljubi. Prej se je smatralo za pravico to, kar je bilo pisano v zakonu, zdaj pa je videl vsak pravico v pravici sami, torej v svojem srcu, v lastnem prepričanju. To je imelo še druge posledice: ako zakoni, ki so temelj države, ki so jih odobrili naši poslanci in jih je cesar potrdil — nimajo veljave — zakaj bi imeli veljavo drugi stari papirji, ki niso bili nikoli od nikogar potrjeni? In še več: Takih papirji določajo naravnost krivične stvari, ki ne odgovarjajo več današnjim nazorom o človeku in državljanu.

Človek, ki je videl, da pravica nima pred zakoni več svoje zaščite, je začel dvomiti o vsem in ni verjel več, da bi moral na svetu biti vse tako, kakor je. Dogodki svetovne vojne so ga prepričali, da je vse to zelo zastarelo in da sedanje razmere ne morejo več ostati, ker bi iz njih vedno iznova nastala vojna. Zato je mislil, kje je vzrok vsej tej nesreči in je spoznal, da sedanja Evropa nima prave podlage, ker je postavljena na krivičnem temelju, da eden vlada nad drugim, in da je to nasilje celo napisano v papirjih. Ker pa je nasilje krivica — človek ni mogel več verjeti, da bi imeli tisti papirji kako vrednost. Nastali so v času, ko še ni bilo pravice na svetu. Ako so nastali, niso od Boga, niso večno veljavni, zato jih lahko tudi odpravimo. Tako je mislil naš človek.

Ako se je n. pr. kak štajerski grof ženil in je na ta način bil združen slovenski del z nemškimi — kaj to nas danes briga? Takrat so vladali grofi, danes odločujejo narodi. Ker na ta način en del dežele trpi krivico, kdo bi verjel, da je v tej zvezi nekaj pravičnega?

Tako je torej propadlo vse, ker je padla vera, da je to pravica, kar je bila krivica. Zato sedanje človeštvo ne

veruje več v tkzv. pisane pravice, ki so po veliki večini le predpravice (teh pa ne sme biti, ker na svetu ni predljudi!), nego veruje v one pravice, ki jih čuti samo v sebi, da so prave in naravne. Zmaguje torej vera v naravne pravice, t. j. v one pravice, ki so za vse ljudi enake. Pred temi pravicami morajo pasti vse zastarele predpravice, oziroma krivice preteklosti. V teh groznih časih, ko je padlo toliko nedolžnih žrtev, bi bilo človeštvo obupalo nad seboj in nad svojo družbo, če bi ne bilo našlo te rešilne misli: vero v pravico, t. j. da je na svetu pravica in to je tista, ki jo čutimo vsi v svojem srcu. Ta pravica je utemeljena v naravnem zakonu. In v to pravico verujemo. Eden prvih naukov na tej podlagi je: samoodločba narodov. Volja naroda izražata, kar čuti ves narod in to je danes naša pravica. To je večni božji — naravni zakon, ki ima trajno vrednost, ki ga ni treba dokazovati, ker ga nosimo vsi v svojih srcih. (NB. Nekateri Nemci ga še ne razumejo, ker so — kar se tiče prava in pravic — Nemci bolj trde glave. Pa počasi, upajmo, bodo tudi oni napredovali. — Op. poročevalca.)

Sicer pa to nič ne dene: pred vero milijonov ljudi se mora ukloniti zastarela družba, ki ne more živeti življenja po zastarelih nazorih. Stara družba, stari nazori, stara »pravica« (predpravice!), vse v razsulu. Nihče ne veruje več v zakone, po katerih je mogoče komu delati krivico, kajti zakon je izraz pravice. Zato pa vsi verujejo v pravico in v zmago pravice. Ta vera raste od dne do dne. In ker je naravni zakon zapisan v srca vseh, gredo mase za njim, kajti edino v tem je rešitev človeštva. To so nekatere misli gospoda dvornega svetnika. Širimo tudi med seboj to veliko vero v pravico! Kajti po propadu sedanjega sveta bo le ta pravica zmagala in le na njeni podlagi se more sestaviti nov srečnejši svet.

Na svetu je vladalo brezpravje in krivica — zato je prišla vojna. Imeli smo pisane papirje, po katerih se je v imenu zakona delala krivica. Zato masa ne veruje več v zakon, pač pa v naravno pravico, ki daje vsakemu svoje in omogoča življenje vsem.

Naj se svetovna vojna konča tudi s tem, da bi avstrijski črno - rumeni prapor plapolal s Kapitola v Rimu, nemški pa s Kremlja v Moskvi ali z Invalidnega doma v Parizu, vzlic temu naša Avstrija ne bo nikdar imela take moči, da bi nas na jugu mogla k zemlji pritisniti, kakor je skušal pruski kralj k zemlji pritisniti poljski svoj narod!

Dr. Ivan Tavčar

(Iz govora, ki ga nisem smel govoriti: »Slov. Narod« 13. aprila 1918.)

gledala na progo, kjer je zavil vlak v našo dolino. Videlo se je naravnost na prag domače hiše in me je veselo pozdravljala. In kadar sem odhajal, je stala zopet tam in je gledala za vlakom, ki me je nesel v svet. A takrat nisem stopil k oknu, nisem pogledal. Vozil sem se mimo nje v novomeške zapore. In moja edina vesela misel je bila, da ona ne ve o tem. To je bila pot, na katero me ni mogla spremljati.

In sedaj, ko sva sedela tako, se mi je zdelo, da je hotela govoriti o tem. Življenje nas je trdo vzgojilo, nismo poznali mehkužnosti in nežnosti. Bili smo, kakor vsi naši ljudje: nikdar si nismo odkrili svojih sre popolnoma, nikdar si nismo rekli najlepših besedi, nikdar si nismo pokazali svojih najlepših čustev. Nekoč sem odhajal v Prago in sem jo za slovo poljubil: ustrašila se je skoraj in je rekla:

»Saj se boš še vrnil.«

Da, pri nas se poljubujejo ljudje samo takrat, ko se ločijo za večno. Takrat si povedo vse, česar preje nikoli niso mogli povedati.

Ljubila je nas vse in vsi smo čutili njeno ljubezen. Toda kako bi mogla govoriti o tem? Videl sem, kako se je bala, da bi me ne zbolel spomin na ječo in na vse, kar sem doživel. In vendar bi bila tako rada govorila o tem, ker je mislila, da sem trpel.

Bila sva skoraj celo uro sama in še nikoli se nisva tako prijateljsko razgovarjala: o vsem sva govorila samo o tem ne, o čemer sva hotela govoriti. Kazal sem se srečnega in

zadovoljnega — a zdelo se mi je, da mi ne verjame popolnoma. Skušal sem govoriti o veselih stvarih, o bodočnosti.

Prišli so sosedje in so naju zmotili: govorili smo o vojni: Takrat so Rusi vzeli Premeysl in vsem se je zdelo, da je konec vojne blizu. Mislili smo, da je konec trpljenja in da stojimo na pragu novega življenja.

Zvečer sem odšel. Obljubil sem, da pridem zopet o binškoštih. Morebiti bo do takrat konec.

Toda o binškoštih sem bil zopet na ljubljanskem gradu in nisem mogel iti k nji. Vzpel sem se v kleti, kjer smo bili zaprti, na visoko okno, od koder so se videle strehe ljubljanskih hiš. Zvonovi so oznanjevali binškoštne praznike.

»V par dneh bo zvedela, da sem tu,« sem si mislil in ta misel je bila težja od vsega temnega zidovja, ki je pod seboj skrival dvesto ljudi, pričakujočih negotove bodočnosti.

Začela se je dolga pot, osemnajst mesecev brez svobode iz tabora v tabor. Kako ji je bilo? Kaj si je mislila? Kje so me iskale njene misli? Pisati nismo mogli na široko, kako je nam, le na dopisnicah smo mogli na kratko poročati, da smo živi in zdravi. Osemnajst mesecev; in med tem je bil božič in velika noč...

Odnjali so nas pod bajoneti v dunajske kasarne. Postali smo vojaki.

»Sedaj vsaj moremo ljudem reči, kje si,« je pisala. Moj novi poklic se ji je zdel bolj

Rokovnjaška doba se vrača.

Stari ljudje se še spominjajo, kako so jim pripovedovali njihovi starši o rokovnjaški nadlogi, ki je tlačila naše dežele pred dobrimi stoletji. Tedaj so se podile po naših krajih roparske čete, ki so plenile in ropale, kjer so le mogle. Imenovali so jih rokovnjače. Kako so nastale te čete? Kot danes so tudi tedaj divjale več let krvave vojske. Ljudstvo je posurovelo in bivši vojaki, vajeni krvavega rokodelstva, so ropali, plenili in morili, kot bi bilo to nekaj vsakdanjega! Cesar so se navadili v vojni, to so hoteli izvajati tudi po vojni. Lažje je živeti od ropa, kot od trdega dela. Le z največjo težavo se je posrečilo Francozom, ki so tedaj vladali v naših deželah, zatreti rokovnjače.

Enake posledice bo imela tudi sedanja vojna, le s to razliko, da bodo posledice toliko hujše, kolikor hujših moralnih sredstev so se navadili vojaki v sedanji vojni. Že sedaj se podijo v južnih deželah roparske tolpe, ki plenijo in morijo in le s proglašenjem naglega sode jih skuša vlada zatreti. Umoriti človeka, bo vojaku, ki se je dolga vojna leta vadil krvavega rokodelstva, nekaj vsakdanjega. Za vsako malenkost bo tekla kri. Vojak pa se v sedanji vojni ni privadil samo bajonetu in nožu, marveč je spoznal tudi granate, razstreliva in strupene pline. Zlasti uporaba zadnjih vzbuja vedno večji strah.

V Švici so se vršila že zborovanja, na katerih se je govorilo, kaka nevarnost preti tudi po vojni človeštvu vsled strupenih plinov. Ako je hotel kdo dosedaj umoriti človeka potom strupa, ga mu je moral primešati ali v pijačo ali pa v jed. Sedaj mu tega ne bo več treba. Prinesel bo le najmanjšo količino strupenega plina v bližino žrtve in dosegel svoj namen. Na nekrvav način bo pomoril na enkrat morilec ne samo enega, ampak celo skupino ljudi. Maščevalec bo lahko zastupil vso vas, zbrano v cerkvi, vso družino, zbrano pri kosilu. Enaka nevarnost preti zborovalcem na shodih, ali poslancem v zbornici. Vlomilec bo zastupil s plinom najprej prebivalce in šele potem brez šuma in strahu, da bi ga prepoznali, izropal hišo. In nihče ne bo mogel tega zabraniti, velikokrat ne bo niti mogoče dognati, kdo je morilec.

Jako črna je ta slika bodočnosti. Upajmo, da je pretirana ter da ima tudi to pot strah prevelike oči. Nedvomno čaka šole in cerkve podvojeno delo in naloga: vzbujati v človeštvu, posirovelemu na vojni, zopet blaga čustva in plemenite misli. Starši in varu-

časten od prejšnjega: zaradi ljudi... Ako imajo vsi ljudje enake okove, manj čutijo, da so sužnji. Čakala me je neprestano, čakala je tri leta — ni me dočakala. Toda koliko je bilo podobnih in enakih mater v tej vojni: in koliko je bilo nesrečnejših od nje: ko sem gledal grobove na romunskih njivah — one velike grobove brez napisov in imen — sem se spomnil na te matere, ki iščejo v mislih grobove svojih sinov. Ali bo kdaj človeštvo pojnilo to boleost vseh boleosti? Ni ga človeka na svetu, ki ne bi sklonil glave pred to veliko bolečino. Edino avstrijski magnat ni imel besede za boleost avstrijskih slovenskih mater.

Ona ni vedela o vsem, kar se je godilo. Imeli smo navado, da smo pisali domov same vesele vesti, da bi ne bila žalostna. Morebiti ni verjela povsem, a nam je bilo lažje pri srcu, ko smo mislili, da nima skrbi.

Bila je mati devetih otrok, od katerih jih živi še pet. Vse njeno življenje je bilo namenjeno domači hiši in njenim otrokom. Usoda je odnesla drugega za drugim v svet — in ona je vedno čakala, da se vrnejo. Ako ne oni, vsaj njihovi otroci. Njena edina skrb je bila, da bi vedeli, »kam domov«. Nekoč je sestri v Ameriki tramvaj povozil otroka — ona ni nikoli videla tega otroka — a nekaj dni ni imela občanka. Zopet in zopet je čitala ono pismo o nesreči.

»Zakaj gredo ljudje tako daleč? V tako nevarnost? Kako morejo?« (Kon. pr.)

strijo je razdeliti v narodnostna, kolikor mo- goče enotna ozemlja s svojo upravo in svo- jim narodnim pravosodjem. V mejah tega ozemlja imej vsak narod možnost, da se na- rodno razvije in razživi...» Samoodločba, avtonomija, demokracija, narodna uprava, združitev narodnih kosov... vse to se zdi zdaj tudi že poslancu Lodgmannu edina re- šitev Avstrije. Vse to pa je tudi zahteva naše majske deklaracije. Počasi se množi število Nemcev, ki vidijo, da je naša deklaracija za državo koristna, edino pametna in nikomur na škodo. Žal, da je takih Nemcev še vedno malo. Nemci pač niso političen narod ter ne le počasi mislijo, nego se drže starega kakor klop, ki ga je treba le s silo odtrgati.

— **Naloga ministra viteza dr. Zolgerja.** Povodim imenovanja ministra, tajnega svet- nika in privatnega docenta viteza dr. Zol- gerja za rednega profesorja, poroča dunajski list »Information«: Kot član Seidlerjevega ka- bineta in obenem kot Slovenec ima dr. pl. Zolger prav posebno misijo in mu bodo od- kazali naloge, ki sicer zahtevajo izrednega znanja, ki pa odgovora nanje ne kaže ob- šati na veliki zvon. Cesarški čin, s katerim je minister dr. vitez Zolger dobil odlikovanje, kakor pred njim še nihče, je nov dokaz za- upanja, ki ga monarh izkazuje svojemu in- formatorju v mnogih važnih vprašanih dr- žave.

Narod, ki umira brez upornosti, brez glasnega protesta, brez skrajnega požrtvo- vanja vseh svojih moči proti svojim sovra- gom, tak narod ni vreden sočutja, ni vreden, da je sploh kdaj živel!

»Martin Krpan.« (Dramatska pravljica).

Gospodarstvo.

Občni zbor štajerske kmetijske družbe v Gradcu. Dne 20. in 21. marca se je vršil občni zbor štajerske kmetijske družbe v Gradcu. Predsedoval je deželni glavar grof Attems, dočim je prvi dan vlado zastopal okr. glavar Lorang, ker je bil grof Clary »zadržan«, dobro vedoč, kaj ga čaka. Slo- venske podružnice so se zborovanja polno- številno udeležile. Med predlogami podru- žnic naj navedemo ono v Št. Lovrencu na Dravskem polju, ki zahteva, da se mora »od- praviti doslejšnji sistem, po katerem se vodi vojno gospodarstvo, ker je ustvarilo veliko zmešnjavo, škodo in kričeče krivice in pri katerem se ne ozira ob sestavljanju odlokov in odredb na stvarne podlage, strokovnjakov pa se sploh ne vpraša za njih mnenja.« K razpravi o tem predlogu se je oglašil tudi poslanec dr. Verstovšek, ki je dejal, da nas je gospodarstvo central z dobrega uničilo. Dež. vlada kmetijstvo slabo podpira. Rekvizicije so neznosne; lesna centrala pa plačuje n. pr. m² okroglega lesa 30 K, dočim je cena dolo- čena na 80 K. Ta les se poceni preodkazuje bogatim industrijskim podjetjem (premogov- niku v Trbovljah). V centrali za volno ni nič boljše; povsod gospodarijo židje. Zahteva, da se razlika v cenah med avstrijsko in ogrsko živino porabi za štajersko kmetijstvo. Tu pridobljeni milijoni so baje šli v dobro prehrane Dunaja. Štajerska vnovčevalnica za živino je imela 760 milijonov kron prometa, 2 mili- jona dobička, od teh pa je grof Clary porabil 400.000 K za prehrano nekaterih krajev, dru- go je šlo za sanacijo raznih falitnih podjetij. Sprejet je bil nato predlog, ki izraža ogor- čenje nad gospodarstvom central in zahteva, da se centralam pritegnejo tudi zastopniki kmetijstva ter da se morajo centrale po vojni takoj razpustiti. V Gradcu se osnuje odbor, ki lahko vsak čas sestane v obrambo kmet- skih koristi. — Dr. Verstovšek je te predloge pozdravil, češ, doslej kmetijska družba ni na- stopala dovolj odločno (n. pr. glede komisije za dobavo živine in krompirja) in namestnija posamne sklepe kratkomalo — razveljavlja. Podravnica Sv. Jurij v Slov. goricah je sta- vila predlog, da izdaj družba svoj koledar, ki bodi za Slovence slovenski. Na predlog veleposestnika Regule je bila ta zahteva za- vrnjena. Drugi dan so razpravljali o zvišanju količine moke za poljedelce. Govorilo se je tudi o nameravanem novem načinu rekviri- ranja žita (o katerem smo že poročali) in je zastopnik vlade izjavil, da iz tega najbrže ne bo nič, ter da ostane pri doslejšnjem načinu

rekvizicij. Nadalje se je razpravljalo o nasil- nostih vojaških rekvizicijskih komisij. Na to so se vršili volitve v osrednji odbor. Pred- sednikom je izvoljen grof Attems, za pod- predsednika dr. Kluseman in R. Neuper. Slo- venskoštajerski odborniki so: Fr. Gomišek, župnik; Fr. Roblek, veleposestnik in posl. dr. Verstovšek, v plenumu pa: L. Petovar, F. Stajnik in F. Thaler. Slovenskoštajerski nemčurji se volitev niso udeležili. Ko pa je šlo za volitve iz plenuma, so naravnost rovali proti, tako da so Slovenci imeli le majhno večino. Vse zborovanje in nato sledeče volit- ve so se vršile pod vplivom združenega nem- škonacionalnega postopanja proti Sloven- cem, dasiravno je bila sloven. udeležba po- vsem stvarna. Nemci so dali Slovincem zopet stari nauk: Proč izpod graškega jarma!

Kakšne rekvizicijske komisije se pri nas najdejo? Iz Posavja poročajo, da so tje- kaj došle rekvizicijske komisije, ki niti raznih vrst žita niso poznale. Tako so posamni na- čelniki teh komisij zamenjavali rž s pšenico. V enem slučaju so zaračunili 3 kg prediva za seme — laneno seme pa so pobrali. Seveda ti gospodje niso pritegnili niti enega veččaka- domačina. Menda so se bali, da bi prišla na dan njih nezaslišana nevednost, ali pa so se smatrali za vzvišene nad strokovno znanje domačih veččakov. Take stvari se dogajajo nešteto krat. Potem pa se čudijo gospodje, da med našim ljudstvom nevolja vedno bolj na- rašča in da mrznja do graške modrosti go- spodov z zlatimi ovratniki, ki se grede kmete za zeleno mizo, išče duška v narodni zahtevi po samostojni Jugoslovanski državi!...

Važno posvetovanje poslovalnice slo- venskih štajerskih poslancev. Dne 4. t. m. se je vršilo važno gospodarsko posvetovanje slovenskih štajerskih poslancev. Posvetova- nje je veljalo ogrom. nevarnosti, ki grozi na- šemu kmetijstvu vsled neprestanih in vedno večjih rekvizicij. Na zborovanje so došli sko- ro vsi slovenski spodnještajerski državni pos- lanci, namestnik graške namestnija svetnik dr. Kraus, zastopnik štajerskega prehranje- valnega urada komisar Urbanek, ravnatelj deželne vnovčevalnice za živino Schneider, vodja mariborskega okr. glavarstva dr. Kramer, vodja mariborskega prehranjevalnega urada dr. Lajnsič, vodja ptujskega prehran- jevalnega urada dr. Pirkmajer, ravnatelj de- želne kmetijske šole v Št. Juriju Bele, zastop- nik deželne oblačilnice dr. Fidijs, cela vrsta županov, kmetovalcev in zastopnikov duhov- ščine. V posvetovanja, ki jih je vodil posl. dr. Verstovšek, so posegli številni govorniki. Posl. Rošk ar je omenil, kako neizprosno se rekvirira zlasti po vojaštvu. Kmet že ve- činoma niti semena nima. Živino so pobrali do polovice in še čez. Često so strehe gospo- darskih poslopjij gole, ker se je slamo — po- krmilo. Graščaki imajo ponajveč še polno število svoje živine, le kmet mora dati. Predlagal je, da naj se pusti kmetovalcu po- trebno živino za poljedelstvo in da se živino pod 250 kg sploh ne sme odjemati. Posl. dr. Koroš ec omenja, da bi bil predpogoj k iz- boljšanju sedajnih razmer — dati ljudstvu mir. Mnogo je kriva vojaška oblast. Ona pošilja rekvirirano živino živo ven na fronto, pri čemur gre vsled slabega ravnanja, mučne vožnje itd. skoro polovico živine v nič. Mo- ralo bi se ovesti klanje živine doma in dob- ljeno meso naj bi se potem dovažalo v pri- pravnihih vozovih armadi. Dežela bi morala dati mesečno 9230 glav živine, zahtevajo pa za april 27.000 glav živine. Vsakdo si more predstavljati, kam to vede in kakšen bo ko- nec. Ravnat. S ch n e i t e r je izvajal, da je Srednji Štajer dal lani za 7000 glav živine premalo. Zato je moral Spod. Štajer dati 3000 in Gornji Štajer 4000 glav živine več. Trdi, da imajo vsi okraji zaostanke, le okraj Feld- bach je dal več, kot mu predpisano. Dežela danes nima več klavne živine, marveč le ple- mensko. Dnevno izgubi dežela povprečno 400 glav. Vse drugače bi bilo, če bi vlada pri- silila Madžare. Toda teh se boji in se zado- volji s tem, kar dado — prostovoljno. Hrvat- ska bi bila n. pr. morala prispevati februarja 26.000 glav živine, dala pa je le — 6000 glav živine. Dežela ne more dati mesečno več, kot 8000 glav živine, vojno ministrstvo pa za- hteva 27.000 in — grozi z bajoneti. Danes šteje dežela še vsega nekako 450.000 glav ži- vine. Dan, ko bode izčrpana, se more torej v naprej izračunati! Tudi on je za klanje

doma. Težavno stališče ima govornik z gar- nizijami, raznimi gospodarskimi sveti in — s producenti. Vodja mariborskega okrajnega glavarstva dr. K r a m e r je dejal, da se vla- da prav nič ne briga za pritožbe, marveč da kratkomalo ukaže: »Morate!« in — grozi. Dr. Lajnsič je priznal, da je mariborski okraj skoro največ trpel. Tudi on se je ope- tovano obrnil zlasti na deželni urad za krmi- la, niti enkrat pa ni dobil odgovora. — Dr., K r a u s je priznal, da je skrajni čas, da se izpremeni doslejšnji način rekviriranja. Lani bi bila morala dežela prispevati 6300 vago- nov žita, dati pa jih je mogla komaj 2500 va- gonov. Dr. Pirkmajer iz Ptuja je za to, da vlada vojaščine oprostí vse one posestnike- vojake, ki bi se zavezali, da oddajo od svojih pridelkov gotovo množino državi. Le tem bi se moralo pustiti vojne vjetnike in dodeliti vojaška delavska krđela, ki bi mogla oprav- ljati potrebna poljska dela. Tozadevno bo izdal v bližnjem času brošuro, ki bo vsa ta vprašanja obravnavala. — Ko so govorili še nekateri drugi govorniki, je posl. Verstovšek zaključil velevažno gospodarsko posveto- vanje.

Gospodarske vesti iz Štajerske. H m e l j na hmelskem trgu v Zatzcu je padel za 10 do 15 K pri 50 kg. Cene so se menjavale med 140 K in 150 K. Povpraševanje po hmelju ni prav nikakega. — P a d a n j e d e n a r j a. Po deželi in po mestih se je na velikonočni te- den in posebno na velikonočne praznike raz- nesla vest, da bo vlada v najkrajšem času zahtevala, da se prinese v njene menjalnice (podružnice avstro - ogrske banke) ves pa- pirnati denar. Govorica je vedela povedati, da izda vlada v zameno nekake nove denar- ne vrednoče (listke, kupone itd.), oziroma, da papirnati denar dobi nekak pečat (Über- druck), ki bo označil novo vrednost dotične- mu bankovcu (recimo: mesto 10 K le 5 K). Pripominjamo, da ni o kakšnem takem ko- raku za sedaj nikomur nič znanega, vsaj ne na merodajnih mestih. Gre torej očitno za dvoje: ali hočejo spekulante na ta način ljudstvu izvabiti za nizko ceno papirnati de- nar, ali pa ga izvabiti, da kupi posestva, bo- disi zemljo ali pa poslopja (hiše) za nepri- merno visoke cene. Tudi ta manever je našel, žal, mnogo žrtev. Čudno le, da se naše obla- sti in zlasti nekateri orožniki, ki so tako vneto na delu, kadar gre koga radi jugoslo- vanske deklaracije zasledovati, nič ne zme- nijo, da se bi temu lopovstvu odločno uprle, oziroma uprli. — C e n e ž i v i n e. Mast do- seza vedno večje cene. Ponekod jo je še do- biti za ceno 30 K pri kilogramu, toda taki kraji so že zelo redki. Ponajveč zahtevajo že 42 K za kilogram. Seveda, cene za druge potrebščine, zlasti ki jih mora kmet kupovati po mestih, tudi neverjetno naraščajo. Doga- ja pa se tudi že, da zahtevajo po deželi za 1 kg domače svinjske masti že celo 52 do 56 kron. Prebivalstvo, zlasti po mestih, že skrajno hira in tuberkuloza se širi s stra- hotno naglico. Pa tudi umrljivost vsled po- manjkanja zadostne (tolščobne) hrane, je silno poskočila. Fižol velja kilogram že 4 K in še več, za krompir pa se zahteva ponekod za kg že celo 1 K. Koruzno moko prodaj- ajo po nekodih že liter po 3 K 50 vin. Zlasti cvete to odiranje v občinah, ki še danes pri- segajo na ptujskega župana Orniga politični šnops. — Ž i v i l a i z H r v a t s k e. Ljudje hodijo na Hrvatsko kupovat raznih živil, kot n. pr. moko, špeh, mast, olje itd. Na eni zad- njih postaj na Hrvaškem ogrski uradniki prav strogo »revidirajo« železniške vozove. Gorje onemu, pri katerem najdejo samo pol kilograma kakšne stvari, če nima v svoji dla- ni pripravljene — petdesetaka ali stotaka! Tako pripovedujejo prizadete stranke, ki so se vozile iz Hrvaške na velikonočni teden.

Vojaške rekvizicije živine po vsej dr- žavi. Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine nam piše: vojno ministrstvo je z uka- zom št. 38.107 telegrafično odredilo, da se po celi Avstriji začno vršiti rekvizicije ži- vine z vojaško pomočjo, ker se zlepa ne more dobiti predpisanega števila klavne ži- vine. »Deželnim mestom« v posameznih kro- novinah se je prideli poseben častnik, ki bo nadzoroval in odredil dobavo živine po de- želi. Ta častnik bo imel na razpolago večje vojaške oddelke, ki bodo v slučaju, ako se ne bo po zaupnikih »Deželnih mest« doba- vilo predpisano število živine, takoj nasto-

Politične vesti.

= **I. Glavno zborovanje »Jugoslovanske demokratske stranke«** je določeno za binkoštna praznika 19. in 20. maja. Prvi dan je namenjen za zborovanje v treh odsekih (politično - organizacijski, prosvetni, gospodarski). — Drugi dan dopoldne je plenarno zborovanje vseh odsekov in zaupnikov, sprejemanje organizacijskega reda in programa J. D. S., volitev začasnega izvrševalnega odbora, naceistva in nadzorovalnih komisij. — Popoldne se vrši jugoslovansko manifestacijsko zborovanje. Pripravljani odbor je vpošteval od različnih strani prihajajoče želje, da bi delavni dan ne mogla biti udeležba pri odsekovih zborovanjih tolika kot bi važnost teh razgovorov in posvetovanj zaslužila, zato se je odločil za oba praznika. Poročevalci in soporočevalci se prosijo, da pošljejo svoja poročila pismeno izdelana do 11. maja pripravljalnemu odboru. Za prenočišča in prehrano za zunanje goste bo po možnosti skrbjeno. Za tozadevne prve prijave prosimo do 11. maja, zadnje in dopolnilne prijave se morejo vpoštevati do 15. maja. Program J. D. S. bo natisnjen koncem tega tedna in razposlan prve dni prihodnjega tedna. — Krajevne organizacije in posamezni naši zaupniki naj porabijo čas za posvetovanje o organizacijskem redu, programu in za poglobitev smisla za potrebo politične organiziranosti. Zberite svojo moč po krajevnih skupinah, po vaseh in občinah. Tudi male skupine politično združenih ljudi pomenijo za strankino vodstvo in za jugoslovanski klub na Dunaju moč in veliko oporo proti vsem zarotam in nakanam, ki prihajajo iz krogov dunajske, budimpeštanske in berlinske vlade na nas Slovence in jugoslovansko misel. V enotni borbi za svobodo hočejo ločiti Jugoslovane od Čehov in računajo na politično nezavednost in neprebuženost našega ljudstva. Zato vsi na krov! Zamujena ura za kovanje srečne bodočnosti našega naroda morda za vso večnost se nam ne vrne. Vsakdo bodi politično organiziran! Proč z osebno vdobnostjo in komodnostjo; kdor je še danes zmožen omalovaževati pomen krajevnih pol. organizacij, je slep in motri vse javno življenje skozi steklo osebne komodnosti ali dobičkarije, ki bi imela najraje oni mir, ki pomenja toliko kot »ničesar misliti in nadalje spati, češ bo že kakor«. Te lastnosti so satanske. Izženite satana iz svoje notranjosti in rešili ste narod in Jugoslavijo!

— o —

= **Manifestacijski shod v Št. Janžu pri Spod. Dravogradu** na štajersko-koroški meji dne 7. t. m. je bil sijajen. Udeležilo se ga je okoli 1000 Slovencev in Slovenk, okoli 200 Nemcev in nemškutarjev ter 7 orožnikov. Zborovanje je otvoril tamošnji župan, poročala pa sta državna poslanca dr. K. Verstovšek in dr. A. Korošec. Vsa poročila v slovenskih dnevnikih je ljubljanski cenzor zaplenil; zato tudi »Domovina« izvirnega svojega poročila ne objavi, nego se zadovolji s podatki iz graških listov. Nemci so ves čas motili zborovanje s kričanjem, Slovenci pa so odgovorili: »Živio Jugoslavija! Živio dr. Korošec!« Renegat posl. Lučovnik ni smel govoriti. Neka žena je prinesla dr. Korošcu 1000 podpisov iz občine Tolsti Vrh za deklaracijo. Nemci so skušali zborovanje razbiti, a so jo skupili. Prišlo je do burnih prizorov in pretepa. Zato je bil shod razpuščen. Slovenci so prepevali slovenske himne, nem. posl. Lučovnik in Girstmayer pa sta jo s svojo tolpo odrinila, prepevaje »Die Wacht am Rhein«, in priredila svoj shodič v neki gostilni v Sp. Dravogradu. Dr. Korošec in dr. Verstovšek sta se odpeljala v Šmarje pri Slov. Gradcu, kjer jima je prebivalstvo priredilo podoknico z govori. Svoj namen je torej shod v Št. Janžu popolnoma dosegel. Naši ljudje so se zopet prepričali, da mora biti naša politika: Proč od nemštva! Živela Jugoslavija!

= **Shod na Blokah.** Na belo nedeljo po 10. maši smo imeli na Blokah shod. Udeležba je bila velikanska. V nobeni dvorani ni bilo mogoče govoriti, zato se je moral vršiti shod pod milim nebom. Govorila sta drž. posl. g. dr. Lovro Pogačnik in dež. posl. Josip Gostinčar. Lepo sta nam razložila o bodoči Jugoslovanski državi in nas navdušila za majniško deklaracijo. Razložila sta nam žalostno stanje ubogih koroških Slovencev. Dodeli so klici: »Živio Jugoslovanska demokracija!« Živio naš škof Anton Bonaventura! Shod se je zaključil z narodno pesmijo. Slednjič nam je razložil Lovro Pogačnik našo žalostno preteklost. — Ne bomo pa pozabili, da se je udeležil shoda tudi naš posl. in župan Fr. Drobnič, ter prav preplašeno gledal, ko je videl, da smo tako navdušeni za majniško deklaracijo. Škandal, da imamo poslanca Fr. Drobniča, izdajalca domovine.

= **Veliki jugoslovanski tabor v Vižmarjih nad Ljubljano** bo zadnje nedelje v maju t. l. Tabor se vrši na istem prostoru kakor l. 1869, namreč na Ribaranci v Vižmarjih Gorenjih Senožetih, 10 min. sev. zapadno od Vižmarij proti Pirničam. — Sestavljen je krajevni odbor, ki prevzame vsa pripravljana dela za veliko narodno slavlje na prostem, namenjeno Gorenjcem, ljubljanski okolici in Ljubljani. Prepovedovati nam shode in zapirati usta je lahko, toda dolgo se take odredbe ne morejo držati, če vlada noče, da človeštvo na drug način ne pokaže svoje nejevolje. — Veselimo se majniškega slavlja in pomembne vižmarske obletnice, željno pričakujemo časa, ko bomo gospodarji na lastni zemlji.

= **Mohamedanske Jugoslovanke.** Oseški »Jug« poroča: Vojna je najhujše zadela bosansko-hercegovsko muslimanske (mohamedanske) družine. Narod — ki govori hrvaško-srbski jezik, najlepše jugoslovansko narečje — je krepak in zdrav, zato je moralo oditi na vojsko vse. Ker pa Mohamedanci nimajo krstnih (matičnih) knjig, so bili mnogi vzeti k vojakom premladi ali pa že prestari. A kaj! Jugoslovanska raja tako ni za nič drugega dobra. Ostale so hiše polne otrok in žensk — brez jela, brez dela in zasluzka. Po mohamedanski veri pa ženske ne smejo javno delati. Zato je nastal strašen glad, ki je ljudi kosil kakor kuga. Končno so muslimanke opazile, da njih sotrpinke, sestere pravoslavne ali katoliške vere vendar laže prenašajo vso vojno, ker laže služijo. In odločile so se tudi muslimanke, da grejo delati! Padla je stara »sveta navada«, da je delati sramota. Uboge muslimanke so šle v tovarniške in vojaške delavnice ter so nastopile javno. Beda in glad sta odprla muslimansko hišo ter sta rešila muslimanke večnega hišnega zapora in običajnega suženjstva. Nedavno je bila v Sarajevu velika socijalistična skupščina in na njo je privrvelo tudi par sto muslimanskih delavk. Tako se začelja novo življenje, ki gre preko zastarelih načel.

= **Dalmacija je zbuja.** Dne 13. t. m. se snidejo v Zadru dalmatinski državni in deželni poslanci. Bajž pride tja tudi posl. dr. A. Korošec. Nato odidejo v Split, kjer se bo vršilo manifestacijsko zborovanje za jugoslovanski program. V Zadru in Splitu se torej Jugoslovani prav krepko gibljejo. Dalmacija je molčala skoro 4 leta pod pritiskom policije, vojaštva in ovađuhov. Proslava Preradovičeve stoletnice v Zadru, Šibeniku in Splitu pa je pokazala, da stopa narodna misel zopet pogumno na plan. V Splitu začne izhajati nov dnevnik »Novi Vijek«, ki ga bo urejal V. Kisić, odličen Jugoslovian.

= **Češki Sokol v Pragi** je izvolil za svojega starosta zopet dr. Scheinerja, ki je splošno tudi med slovenskim Sokolstvom, ki pa je bil zaradi »veleizdajstva« — kakor dr. Kramař, Klofač, dr. Rašin, Machar i. dr. — preganjan. Grozili so mu z vrvjo in smodnikom, pa mu niso mogli nič posebnega dokazati. Zato ga je mladi naš cesar amnestiral.

Danes pa kriči grof Czernin zopet na iste — ali druge? — može, da so veleizdajalci. Če bi bili res veleizdajalci, bi jih že davno vse pobesili in postrelili. Zato je Czerninovo govorjenje prazen grom, ki se ga nihče ne boji.

= **Zvestoba za zvestobo!** Dobro se zavedamo Jugoslovani, da so nam bratje Čehi v državnem zboru edini pošteni, značajni nemajni zaveznički; a tudi Čehi vedo, da smo Jugoslovani možje. Beseda dana, vez velja! Ko je torej grof Czernin z nesramnostjo nemškega plemenitaja prav po surovem načinu že davno umrlih graščinskih valpetov, strahopetno iz svoje sobe, opsoval Čeha, češ da so veleizdajalniki in da so Čehi največ krivi, da vojne noče biti konec, takrat je završalo tudi po vsem slovenskem jugu. Čehov ne damo po krivici dolžiti grehov, ki so jih zakrivali le slabi diplomati in zagrizeni imperijalisti. Ako so Čehi veleizdajalci zato, ker ljubijo svojo domovino, svoj jezik, ker branijo svoje narodne in človeške pravice proti Nemcem in Madžarom, proti Berchtholdom, Czerninom, Seidlerjem, Wolfom in take sorte politikom, potem smo veleizdajalci tudi Jugoslovani. Nas ni imenoval grof Czernin, a razločno je namigaval na nas ter hujskal nemške Volksrate tudi proti Slovincem, Hrvatom in Srbom. Morda je grof Czernin v svoji neumni pameti pričakoval, da se bomo Jugoslovani ustrašili prijateljstva s Čehi ter da bomo zbežali iz češke tovarišije zato, ker njemu ni všeč. A zmotil se je: dosegel je ravno nasprotno. Vse češke stranke so danes složne baš zaradi Czerninovega lajanja in vse jugoslov. stranke stoje danes za Čehi kakor en mož. Čehi se ne boje ne biriča ne hudiča, in baš taki Čehi so Slovincem vzor. Baš takim Čehom ostanemo zvesti do groba in, če treba, do pekla. Zato je govoril načelnik Jugoslovanskega kluba, posl. dr. A. Korošec iz duše vseh Jugoslovian, ko je Čehom brzojavil: Čehi! Sprejmite zagotovilo, da bodo Jugoslovani v žalosti in veselju zvesto vztrajali ob strani češkega naroda v boju za skupno našo staro pravdo! Trdno sklenjeni bomo dosegli skupno, da zmaga naša pravična stvar.

= **Trezen nemški glas.** Nemškonacionalni poslanec dr. Rudolf Lodgmann je izdal brošuro, v kateri odkrito šiba nemško politiko, češ, »Nemci so sploh nepolitično ljudstvo, in slabše politike si ne moremo misliti, kakor je bila ta, ki je nemško državo zapeljala v sedanjost svetovno vojno. Nemci v Avstriji so bili nekdanji ustanovitelji in oblikovalci države, danes pa so večinoma zastopniki nazadnjaštva. Čas jih prehitelja; nove ideje so nastopile in pretresajo svet, a Nemci se jim ne znajo prilagoditi. Vlade mislijo, da se pravi vladati, če delajo med narodi razpore. Namesto da bi se vsi narodi gospodarsko in politično pridobili za sodelovanje, so jih nemške vlade žalile, da vidimo danes pri večini narodov le odpor proti vsemu, kar je nemško. Avtonomija ali samouprava narodov, ki jo zahtevata čas in razvoj razmer, se ne bo dala onemogočiti. Birokratska centralistična uprava države (t. j. želja Nemcev, da se mora vsa država vladati z Dunaja le po nemško in v nemškem duhu) se ne da več vzdržati, ker Nemci nimajo večine. Čeprav imajo v državnem zboru več mandatov, kakor jim gre po pravici, so večino in vpliv za vedno izgubili. Spočetka vojne se je ustava prelomila, a Nemci so ne le molčali k tej krivici, nego so Stürgkhovi vladi celo pritrjevali, ker so upali, da jim sila vrne vso moč. Toda demokratični misli, ki je zavzela vso Evropo, se tudi Avstrija ni mogla upirati. Nemci naj se zavedo, da Avstrija ni nemška in da bi bilo bolje ostati pri Bismarckovi politiki, ki je hotela z Rusijo ostati v prijateljstvu. Danes Nemci ne stoje več nasproti manjvrednim, nego kulturnim, narodno, zavednim, gospodarsko krepkim narodom. To se kaže pri Čehih in Jugoslovanih. Priznati je treba, da sestoja država iz osmero narodov in da zatorej Avstrija ne more niti na znotraj veljati za nemško državo. Poleg demokratske zvezne Rusije je absolutistično centralistična Avstro-Ogrska nemogoča in nepotrebna. V bodoče bodo države obstojale po volji narodov ali pa jih ne bo; samo odločbo narodov zahteva ves svet. Av-

strijo je razdeliti v narodnostna, kolikor mo- goče enotna ozemlja s svojo upravo in svo- jim narodnim pravosodjem. V mejah tega ozemlja imej vsak narod možnost, da se na- rodno razvije in razživi...» Samoodločba, avtonomija, demokracija, narodna uprava, združitev narodnih kosov... vse to se zdi zdaj tudi že poslancu Lodgmannu edina re- šitev Avstrije. Vse to pa je tudi zahteva naše majske deklaracije. Počasi se množi število Nemcev, ki vidijo, da je naša deklaracija za državo koristna, edino pametna in nikomur na škodo. Žal, da je takih Nemcev še vedno malo. Nemci pač niso političen narod ter ne le počasi mislijo, nego se drže starega kakor klop, ki ga je treba le s silo odtrgati.

— **Naloga ministra viteza dr. Zolgerja.** Povodom imenovanja ministra, tajnega svet- nika in privatnega docenta viteza dr. Zol- gerja za rednega profesorja, poroča dunajski list »Information«: Kot član Seidlerjevega ka- bineta in obenem kot Slovenec ima dr. pl. Zolger prav posebno misljo in mu bodo od- kazali naloge, ki sicer zahtevajo izrednega znanja, ki pa odgovora nanje ne kaže obe- šati na veliki zvon. Cesarski čin, s katerim je minister dr. vitez Zolger dobil odlikovanje, kakor pred njim še nihče, je nov dokaz za- upanja, ki ga monarh izkazuje svojemu in- formatorju v mnogih važnih vprašanjih dr- žave.

Narod, ki umira brez upornosti, brez glasnega protesta, brez skrajnega požrtvo- vanja vseh svojih moči proti svojim sovra- gom, tak narod ni vreden sočutja, ni vreden, da je sploh kdaj živel!

»Martin Krpan.« (Dramatska pravljica).

Gospodarstvo.

Občni zbor štajerske kmetijske družbe v Gradcu. Dne 20. in 21. marca se je vršil občni zbor štajerske kmetijske družbe v Gradcu. Predsedoval je deželni glavar grof Attems, dočim je prvi dan vlado zastopal okr. glavar Lorang, ker je bil grof Clary »zadržan«, dobro vedoč, kaj ga čaka. Slo- venske podružnice so se zborovanja polno- številno udeležile. Med predlogami podruž- nic naj navedemo ono v št. Lovrencu na Dravskem polju, ki zahteva, da se mora »od- praviti doslejšnji sistem, po katerem se vodi vojno gospodarstvo, ker je ustvarilo veliko zmešnjavo, škodo in kričeče krivice in pri katerem se ne ozira ob sestavljanju odlokov in odredb na stvarne podlage, strokovnjakov pa se sploh ne vpraša za njih mnenja.« K razpravi o tem predlogu se je oglasil tudi poslanec dr. Verstovšek, ki je dejal, da nas je gospodarstvo central zdoobra uničilo. Dež. vlada kmetijstvo slabo podpira. Rekvizicije so neznosne; lesna centrala pa plačuje n. pr. m² okroglega lesa 30 K, dočim je cena dolo- čena na 80 K. Ta les se poceni preodkazuje bogatim industrijskim podjetjem (premogov- niku v Trbovljah). V centrali za volno ni nič bolje; povsod gospodarijo židje. Zahteva, da se razlika v cenah med avstrijsko in ogrsko živino porabi za štajersko kmetijstvo. Tu pridobljeni milijoni so baje šli v dobro prehrane Dunaja. Štajerska vnovčevalnica za živino je imela 760 milijonov kron prometa, 2 mili- jona dobička, od teh pa je grof Clary porabil 400.000 K za prehrano nekaterih krajev, dru- go je šlo za sanacijo raznih falitnih podjetij. Sprejet je bil nato predlog, ki izraža ogor- čenje nad gospodarstvom central in zahteva, da se centralam pritegnejo tudi zastopniki kmetijstva ter da se morajo centrale po vojni takoj razpustiti. V Gradcu se osnuje odbor, ki lahko vsak čas sestane v obrambo kmet- skih koristi. Dr. Verstovšek je te predloge pozdravil, češ, doslej kmetijska družba ni nastopala dovolj odločno (n. pr. glede komisije za dobavo živine in krompirja) in namestnja posamne sklepe kratkoma — razveljavlja. Podravnica Sv. Jurij v Slov. goricah je sta- vila predlog, da izdaj družba svoj koledar, ki bodi za Slovence slovenski. Na predlog veleposestnika Regule je bila ta zahteva za- vrnjena. Drugi dan so razpravljali o zvišanju količine moke za poljedelce. Govorilo se je tudi o nameravanem novem načinu rekviri- ranja žita (o katerem smo že poročali) in je zastopnik vlade izjavil, da iz tega najbrže ne bo nič, ter da ostane pri doslejšnjem načinu

rekvizicij. Nadalje se je razpravljalo o nasil- nostih vojaških rekvizicijskih komisij. Na to so se vršili volitve v osrednji odbor. Pred- sednikom je izvoljen grof Attems, za pod- predsednika dr. Kluseman in R. Neuper. Slo- venskoštajerski odborniki so: Fr. Gomišek, župnik; Fr. Roblek, veleposestnik in posl. dr. Verstovšek, v plenumu pa: L. Petovar, F. Stajnkó in F. Thaler. Slovenskoštajerski nemčurji se volitev niso udeležili. Ko pa je šlo za volitve iz plenuma, so naravnost rovali proti, tako da so Slovenci imeli le majhno večino. Vse zborovanje in nato sledeče volit- ve so se vršile pod vplivom združenega nem- škonacionalnega postopanja proti Sloven- cem, dasiravno je bila sloven. udeležba po- vsem stvarna. Nemci so dali Slovincem zopet stari nauk: Proč izpod graškega jarma!

Kakšne rekvizicijske komisije se pri nas najdejo? Iz Posavja poročajo, da so tje kaj došle rekvizicijske komisije, ki niti raznih vrst žita niso poznale. Tako so posamni na- čelniki teh komisij zamenjavali rž s pšenico. V enem slučaju so zaračunili 3 kg prediva za seme — laneno seme pa so pobrali. Seveda ti gospodje niso pritegnili niti enega veččaka- domačina. Menda so se bali, da bi prišla na dan njih nezasišana nevednost, ali pa so se smatrali za vzvišene nad strokovno znanje domačih veččakov. Take stvari se dogajajo nešteto krat. Potem pa se čudijo gospodje, da med našim ljudstvom nevolja vedno bolj na- rašča in da mrznja do graške modrosti go- spodov z zlatimi ovrtniki, ki se gredo kmete za zeleno mizo, išče duška v narodni zahtevi po samostojni Jugoslovanski državi! ...

Važno posvetovanje poslovalnice slo- venskih štajerskih poslancev. Dne 4. t. m. se je vršilo važno gospodarsko posvetovanje slovenskih štajerskih poslancev. Posvetova- nje je veljalo ogrom. nevarnosti, ki grozi na- šemu kmetijstvu vsled neprestanih in vedno večjih rekvizicij. Na zborovanje so došli sko- ro vsi slovenski spodnještajerski državni po- slanci, namestnik graške namestnije svetnik dr. Kraus, zastopnik štajerskega prehranje- valnega urada komisar Urbanek, ravnatelj deželne vnovčevalnice za živino Schneider, vodja mariborskega okr. glavarstva dr. Kra- mer, vodja mariborskega prehranjevalnega urada dr. Lajnšič, vodja ptujskega prehran- jevalnega urada dr. Pirkmajer, ravnatelj de- želne kmetijske šole v št. Juriju Bele, zastop- nik deželne oblačilnice dr. Fidijs, cela vrsta županov, kmetovalcev in zastopnikov duhov- ščine. V posvetovanja, ki jih je vodil posl. dr. Verstovšek, so posegli številni govorniki. Posl. Roškár je omenil, kako neizprosno se rekvirira zlasti po vojaštvu. Kmet že ve- činoma niti semena nima. Živino so pobrali do polovice in še čez. Često so strehe gospo- darskih poslopij gole, ker se je slamo — po- krmilo. Graščaki imajo ponajveč še polno število svoje živine, le kmet mora dati. Predlagal je, da naj se pusti kmetovalcu po- trebno živino za poljedelstvo in da se živino pod 250 kg sploh ne sme odjemati. Posl. dr. Korošec omenja, da bi bil predpogoj k iz- bolšanju sedajšnjih razmer — dati ljudstvu mir. Mnogo je kriva vojaška oblast. Ona po- šilja rekvirirano živino živo ven na fronto, pri čemur gre vsled slabega ravnanja, mučne vožnje itd. skoro polovico živine v nič. Mo- ralo bi se ovesti klanje živine doma in dob- ljeno meso naj bi se potem dopoščljalo v pri- pravni vozovih armadi. Dežela bi morala dati mesečno 9230 glav živine, zahtevajo pa za april 27.000 glav živine. Vsakdo si more predstavljati, kam to vede in kakšen bo ko- nec. Ravnatelj Schneider je izvajal, da je Srednji Štajer dal lani za 7000 glav živine premalo. Zato je moral Spod. Štajer dati 3000 in Gornji Štajer 4000 glav živine več. Trdi, da imajo vsi okraji zaostanke, le okraj Feld- bach je dal več, kot mu predpisano. Dežela danes nima več klavne živine, marveč le ple- mensko. Dnevno izgubi dežela povprečno 400 glav. Vse drugače bi bilo, če bi vlada pri- silila Madžare. Toda teh se boji in se zado- volji s tem, kar dado — prostovoljno. Hrvat- ska bi bila n. pr. morala prispevati februarja 26.000 glav živine, dala pa je le — 6000 glav živine. Dežela ne more dati mesečno več, kot 8000 glav živine, vojno ministrstvo pa za- hteva 27.000 in — grozi z bajoneti. Danes šteje dežela še vsega nekako 450.000 glav ži- vine. Dan, ko bode izčrpana, se more torej v naprej izračunati! Tudi on je za klanje

doma. Težavno stališče ima govornik z gar- nizijami, raznimi gospodarskimi sveti in — s producenti. Vodja mariborskega okrajnega glavarstva dr. Kramer je dejal, da se vla- da prav nič ne briga za pritožbe, marveč da kratkoma ukaže: »Morate!« in — grozi. Dr. Lajnšič je priznal, da je mariborski okraj skoro največ trpel. Tudi on se je ope- tovano obrnil zlasti na deželni urad za krmi- la, niti enkrat pa ni dobil odgovora. — Dr. Kraus je priznal, da je skrajni čas, da se izpremeni doslejšnji način rekviriranja. Lani bi bila morala dežela prispevati 6300 vago- nov žita, dati pa jih je mogla komaj 2500 va- gonov. Dr. Pirkmajer iz Ptuja je za to, da vlada vojaščinu oprostí vse one posestnike- vojake, ki bi se zavezali, da oddajo od svojih pridelkov gotovo množino državi. Le tem bi se moralo pustiti vojne vjetnike in dodeliti vojaška delavska krdela, ki bi mogla oprav- ljati potrebna poljska dela. Tozadevno bo izdal v bližnjem času brošuro, ki bo vsa ta vprašanja obravnavala. — Ko so govorili še nekateri drugi govorniki, je posl. Verstovšek zaključil velevažno gospodarsko posveto- vanje.

Gospodarske vesti iz Štajerske. Hmelj na hmelskem trgu v Žatcu je padel za 10 do 15 K pri 50 kg. Cene so se menjavale med 140 K in 150 K. Povpraševanja po hmelju ni prav nikakega. — P a d a n j e d e n a r j a. Po deželi in po mestih se je na velikonočni te- den in posebno na velikonočne praznike raz- nesla vest, da bo vlada v najkrajšem času zahtevala, da se prinese v njene menjalnice (podružnice avstro - ogrske banke) ves pa- pirnati denar. Govorica je vedela povedati, da izda vlada v zameno nekeke nove denar- ne vrednoče (listke, kupone itd.), oziroma, da papirnati denar dobi nekak pečat (Über- druck), ki bo označil novo vrednost dotične- mu bankovcu (recimo: mesto 10 K le 5 K). Pripominjamo, da ni o kakšnem takim ko- raku za sedaj nikomur nič znanega, vsaj ne na merodajnih mestih. Gre torej očitno za dvoje: ali hočejo spekulante na ta način ljudstvu izvabiti za nizko ceno papirnati de- nar, ali pa ga izvabiti, da kupi posestva, bo- diši zemljo ali pa poslopja (hiše) za nepri- merno visoke cene. Tudi ta manever je našel, žal, mnogo žrtev. Čudno le, da se naše obla- sti in zlasti nekateri orožniki, ki so tako vneto na delu, kadar gre koga radi jugoslo- vanske deklaracije zasledovati, nič ne zme- nijo, da se bi temu lopovstvu odločno upre, oziroma uprli. — C e n e ž i v i n e. Mast do- seza vedno večje cene. Ponekod jo je še do- biti za ceno 30 K pri kilogramu, toda taki kraji so že zelo redki. Ponajveč zahtevajo že 42 K za kilogram. Seveda, cene za druge potrebščine, zlasti ki jih mora kmet kupovati po mestih, tudi neverjetno naraščajo. Doga- ja pa se tudi že, da zahtevajo po deželi za 1 kg domače svinjske masti že celo 52 do 56 kron. Prebivalstvo, zlasti po mestih, že skrajno hira in tuberkuloza se širi s stra- hotno naglico. Pa tudi umrljivost vsled po- manjkanja zadostne (tolščobne) hrane, je silno poskočila. Fižol velja kilogram že 4 K in še več, za krompir pa se zahteva ponekod za kg že celo 1 K. Koruzno moko prodaj- jajo po nekodji že liter po 3 K 50 vin. Zlasti cvete to odiranje v občinah, ki še danes pri- segajo na ptujskega župana Orniga politični šnops. — Ž i v i n a i z H r v a t s k e. Ljudje hodijo na Hrvatsko kupovat raznih živil, kot n. pr. moko, špeh, mast, olje itd. Na eni zad- njih postaj na Hrvaškem ogrski uradniki prav strogo »revidirajo« železniške vozove. Gorje onemu, pri katerem najdejo samo pol kilograma kakšne stvari, če nima v svoji dlan- ni pripravljene — petdesetaka ali stotaka! Tako pripovedujejo prizadete stranke, ki so se vozile iz Hrvaške na velikonočni teden.

Vojaške rekvizicije živine po vsej drža- vi. Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine nam piše: vojno ministrstvo je z uka- zom št. 38.107 telegrafično odredilo, da se po celi Avstriji začno vršiti rekvizicije ži- vine z vojaško pomočjo, ker se zlepa ne more dobiti predpisanega števila klavne ži- vine. »Deželno mesto« v posameznih kro- novinah se je pridelil poseben častnik, ki bo nadzoroval in odredjal dobavo živine po de- želi. Ta častnik bo imel na razpolago večje vojaške oddelke, ki bodo v slučaju, ako se ne bo po zaupnikih »Deželno mesto« doba- vilo predpisano število živine, takoj nasto-

Dan Čehov.

Dne 13. t. m. je zgodovinski dan za vso našo državo. Slučajno ali ne slučajno je padel ta dan tudi najljutější sovražnik Čehov in Jugoslovanov, grof Czernin, mnogo večje važnosti pa je, da je ta dan ves češki narod v bratski slogi z Jugoslovani svečano obnovil svojo prisego, da hoče vztrajati pri svojih zahtevah in pri svojem delu za celokupnost, dokler ne zmaga in ne doseže samostojnosti svojega naroda.

Za pravdo in svobodo. Takoj po nesramnem napadu grofa Černina so češki in jugoslovanski poslanci složno protestirali proti žalitvam in lažem ter so zagrozili vladi, da si poiščejo v državnem zboru in delegacijah sami zadoščenja. Ministrski predsednik vitez Seidler je skušal Čeha potolažiti in pomiriti ter je še posebej Hrvat in Slovence pohvalil, češ da so junaški in da je mnogo teh jugoslovanskih junakov prelilo kri za cesarja in državo. Pozabil pa je Seidler na naše brate Srbe, ki so — rodom iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije ali Bosne-Hercegovine — morda še največ pretrpeli za svojo narodnost ter so se na vseh frontah izkazali brezprimerne junake. Vlada je upala, da napravi med Čehi in Jugoslovani razkol ter da se Jugoslovani morda od Srbov odločimo. Toda zmotila se je. Zgodilo se je ravno nasprotno: vsi pravi Slovani v Avstriji in Ogrski smo se zaradi napadov grofa Černina združili z dušo in srcem še v tesnejšo enoto. Ne bojimo se vladnih groženj, a odklanjamo tudi vsakršno vladno dobrikanje in hvalisanje. Mi sami vemo, kaj smo in koliko smo žrtvovali; zato pa tudi sami predložimo svoj račun, kadar pride naš čas. Vsi jugoslovanski listi so izrazili Čehom solidarnost in zvesto bratstvo, naj pride kar hoče; posl. dr. Korošec je v imenu jugoslovanskega kluba brzojavno prisegel Čehom zvesto sobojevništvo do skrajnosti, in kakor en glas je šel med Slovani vse države: Ne udajmo se! Vsi za vsakega, vsak za vse! Mi smo s Čehi do zadnje kaplje krvi, ker vemo, da so po krivici blateni in ker vemo, da so nam pošteni bratje! Naša skupna stvar je pravična in mora zmagati.

Dan češke narodne prisege. Dne 13. t. m. so se sešli v Pragi politiki vseh češ. strank, poslanci vseh ustavodajnih zborov, znanstveniki, umetniki, pisatelji, župani, obč. svetovalci, zastopniki kulturnih društev, Sokolov, gospodarskih organizacij, ženstva ter sploh najodličnejši predstavitelji češ. politike, kulture in kapitala. Ogromna dvorana Smetanova je bila nabito polna. Pršli so tudi zastopniki Jugoslovanov, Slovencev, Hrvatov in Srbov, državni poslanci, pisatelji, umetniki, časnikarji in zastopniki našega ženstva. Ko so stopili naši poslanci z dr. Korošcem na čelu v dvorano, se zadonelo: »Živeli jugoslovanski bratje! Po petju stare pobožne husitske pesmi s spremljanjem orgel je govoril načelnik Češkega Svaza, posl. Fr. Staněk: Jugoslovanom je dejal: »Nad nami vihra ena zastava, imamo eno geslo, eno taktiko, eno povelje: za Vašo in našo pravico, za Vašo in našo samostojnost in enakopravnost, za Vašo in našo bodočnost! Zborovalec je dejal: »Manifestiramo, da sta narod in njega zastopniki eno, eno do groba, in da te enote ne razbije nobena sila sveta. Mi nismo veleizdajalci, mi smo le zvesti služabniki svojega naroda! Ne bojimo se, ker naša vest je čista! Kvišku srca! V tesnih vrstah naprej! Naj bije grom in svi-ga strela, naša bo bodočnost, naša bo zmagala! Nato je govoril najslavnejši češki pisatelj Alois Jirásek ter čital prisego, da češki narod ostane za vso bodočnost zvest v delu, v boju, trpljenju, zvest do groba svojim pravicam in vzorom, da hoče češki narod vztrajati do zmage in dokler ne pozdravi samostojnosti vsega naroda! Bil je nepopisno svečanosten, srce pretresujoč, solze iztiskajoč

trenotek, ko je belolasi umetnik-pisatelj Jirásek čital slovesno prisego ter so največji češki možje in najboljše češke žene z dvignjenimi desnicami za njim, klicali: »Prisegamo!« — In ž njimi vred so prisekali zvestobo narodu do groba Slovenci, Hrvati in Srbi! — Tak je bil naš odgovor grofu Černinu, Nemcem in Madžarom. Mi gremo naprej, ker ne bojimo se nikogar.

Kdo je imel prav? Černinov govor je razvnel vse najnižje strasti nemštva, zlasti pa koroškega in štajerskega renegatstva. Poturica je hujski od Turka, nemškutar besnejši od Nemca. Ker je cesar grofa Černina zaradi njegovih diplomatskih polomij poslal v penzijo, zlasti ker je ranc. min. predsednik Clemenceau odločno dejal, da je Černin glede francoske mirovne ponudbe lagal, ker je nasprotno resnica, da se lani z naše strani poskušalo z nekim zasebnim cesarjevim pismom pridobiti Francijo za mir, so zdaj Nemci in Madžari zelo potlačeni. Njihov govornik je moral utihniti! Njihov zastopnik je danes brez moči! Zaupnik in duša nem. nacionalcev Černin je odlete! Samo teden dni so vriskali in divjali Nemci in Madžari, danes — jokajo, Slovani pa ostanejo »kakor so bli, enega srea, ene krvi.« Božji mlini meljejo počasi, a zanesljivo, gospoda ljubljanska cenzorja! Danes teden sta nam odgovor na Černinove brezobraznosti zaplenila; danes teden sta nam pobelila list, ko smo pisali, da je grof Černin brez sposobnosti za svoj posel in da ima manire, ki jih Slovani ne trpimo. Danes pa je potrdil našo sodbo tudi tisti gospod, ki je nad Černinom in nad vsemi cenzorji: Nj. Vel. cesar sam! Grof Černin postane — kakor njegov prednik — morda višji dvorni lakaj ali pa pojde vzrejat plemenite pasje in konjske sorte na grad svojih čeških dedov. Renegat Černin, ki se piše danes Czernin, pojde uživati bržčas sladke sadove svojih slovanskih prednikov. Bog ž njim in z vsemi, ki so njegove vesti, časti in talentov! Tudi naši cenzorji pojdejo kmalu za njim.

Pride veliki dan obračuna vseh narodov, ne na bojiščih, — in pri tej veliki poravnavi se poravna tudi naš pošteni račun, pride tudi narod do pravičnosti in pravic. To je glavno: ne omahovati, ne obupavati, zvesto in složno vztrajati!

Posl. dr. Zahradnik.

Same krize.

Skupni finančni minister baron Burian je bil imenovan za naslednika grofa Czernina kot minister za zunanje zadeve. Baron Burian je bil že enkrat na čelu našega zunanje urada, tudi takrat v vojnem času, bilo je to decembra 1915, a se je moral umakniti grofu Czerninu. Sedaj se je kolo zopet obrnilo in naj zopet vodi baron Burian najvažnejše posle naše države. Nemilost, ki si jo je zaslužil grof Czernin na cesarskem dvoru in sovraštvo Slovanov v Avstriji in na Ogrskem, katero si je grof Czernin vzel s seboj s svojega mesta, bodita njegovemu nasledniku vodili pri njegovi politiki. Jasno povedano je bilo dovolj in dosti pogosto, da bo mogel spoznati, kje gre prava pot.

Tudi na Ogrskem imajo svojo kabinetno krizo. Tam je podalo dne 17. t. m. celokupno ministrstvo dr. Wekerle prošnjo do cesarja, da naj jih odpusti iz službe, ker jim ni mogoče spraviti pod streho volilne reforme.

*Če svojih iščeš ti pravic,
pokonci glavo nosi!
Ponižnika ves svet tepta
in le za norca ga ima . . .
Zahtevaj, nič ne pros!*

A. Aškerc (Lirske in epske poezije).

Junij Brut:

Politika.

Med pesek skriti glavo in oči,
ko vse okrog je polno krika, boja,
ko smrt, nevarnost od povsod preti —
politika je znana — ptiča noja.

Pobijati se divje med seboj
in tujcu biti množica pokorna,
ko zovemo ga proti sebi v boj:
politika je taka — bratomorna.

Ne vedeti kako in kod in kam,
postati žrtev tujega nasilja,
in v žepu svojem skrivati program —
to je politika za nas — brez cilja.

Ponosno biti na svoj ščit in meč
in vmes poklone delati globoke,
poskušati povsod, kdo plača več —
to nam politika je — proste roke.

Obljubiti povsod in delati nič,
držati na predpise se uradne
in zraven skrivati za hrbtom bič —
to taktika politike je — vladne.

Hoteti zmagati na prvi mah,
ribariti, kjer voda je bolj kalna
in zraven biti tih, boječ in plah,
politika je taka — nerealna.

Kričati v svet, le mi, in mi sami,
in laziti pred ona vrata skrivna,
kjer vlada skrite milosti deli —
to je za nas politika pasivna.

Ponižno klanjati povsod hrbet
in upati na mesta bolj vplivna
in zraven lezti slavni vladi v —
to zove se — »politika aktivna«.

Premisliti natančno vsako stvar,
ko srce prazno, glava nam je trezna,
in misliti povsod le na denar:
to je politika — velepotezna.

Intriga, spletko in razdor povsod,
da krega se Posavec in Ljubljanka,
zato, da eden bil bi vsem »gospod«,
politiko to dela: kmečka stranka.

Načrt imeti velikih potez,
za plačo biti roda izdajice,
ovajati, lagati, kleti vmes —
to znana je politika — Resnice.

Svobodo, mir, pravico nam in čast,
odgovor jasen vsakemu, kdor vpraša,
državo svojo, narodno oblast,
to je in bo politika naj naša.

Tedenske vesti.

— Zveza jugoslovanskih železničarjev sklicuje v smislu sklepa osrednjega odbora izreden občni zbor na nedeljo, 5. majnika v Ljubljano. Pred občnim zborom v soboto, 4. majnika se bo vršilo zborovanje delegatov. Dnevni red, kraj in čas pravočasno javimo. Bratske podružnice prosimo, da nam tekom 14 dni javijo svoje eventualne predloge ter zanesljivo pošljejo na občni zbor in na zborovanje delegatov svoje zastopnike.

O d b o r.

— Kranjski pomožni odbor za obnovitev Goriške se obrača z nujno prošnjo do vseh slovenskih kmečkih posestnikov po Kranjskem, Štajerskem in Koroškem, ali bi hoteli sprejeti goriške begunce iz sužnosti, v kateri drhte po barakah. Naša županstva naj bi privolila to nastanitev in vlada naj bi ne delala ovir. Goričani se vračajo domov. Mnogo pa jih je še, ki ne morejo domov, morali bi torej še nadalje ječati po barakah, da si tako gorko žele svobode in dela. Delavcev tako primanjkuje povsodi. Ako so mogli begunci preživeti že več nego dve leti med nami, bomo vzdržali tudi še dalje. Ko jim bo mo-

goče, se vrnejo domov tudi ti. Najnesrečnejši so, ker še ne morejo domov, ker je tam vse uničeno. Dobra srca, pomagajte!

— **Smrt slovenskega zdravnika v Trstu.** Nenadoma, zadet od kapi, je umrl v Trstu g. dr. Izidor Reja, sedaj višji vojaški zdravnik, poprej tržaški mestni zdravnik v Bazovici. Pokojni dr. Reja je bil Bric, blaga, zlata duša. Radi so ga imeli, kjerkoli je služboval: v Rihembergu, Komnu, Kastvu in v tržaški okolici. Bodi mu blag spomin, preostalim naše sožalje!

— **Št. Jur ob južni železnici.** Poročajo nam: Preteklo nedeljo smo tu ustanovili krajevno politično organizacijo JDS. z nad 50 člani. V sosednjih občinah se ustanove podobne narodne združitev prihodnje nedelje. — Hvala vsem delavcem in delavkam na tem polju! Krepko naprej! Prosimo še od drugod enakih poročil.

— **Moška in ženska podružnica C. M. v Celju** je priredila preteklo soboto v sokolski dvorani prijateljski večer, pri katerem je zapel znani ljubljanski kvartet Završan-Kragl-Kozina-Dermelj več naših krasnih narodnih jugoslovanskih pesmi. Dr. Božič je v primernem nagovoru pozdravil goste in vse udeležence. Dvorana je bila nabito polna, zabava neprisiljena in je odgovarjala v vsakem pogledu demokratičnemu duhu časa. Prireditelj je dosegel po moralni, narodni in gmotni strani popolni uspeh. — Drugi dan so imeli celjski Nemci svoj »Volkstag«. Vse je poteklo mirno in gladko. Slovenci nikogar ne izzivajo, nikomur ne kratijo svobode, zahtevajo pa zase popolno svobodo zabave in zborovanja, pa naj je to v Celju ali pa v Št. Janžu. Kdor išče, ta najde in jo izkupi. Nemški Celjani pa varujejo edino svoje gmotne koristi, če se prično zavedati, da so na slovenskih tleh in da je nemški trgovec v Celju popolnoma odvisen od dobre volje narodno in politično prebujenega kupovalca iz slovenske celjske okolice.

— **Od Sv. Areha na Pohorju** nam poročajo: »Mazilo je najboljšo zdravilo«, je rekel Mazetov Miha od Št. Janža pri Dravskem gradu, in gospod Francec iz Maribora, ki so prišli v nedeljo tja gori pameti iskat, so jo urnih krač odrinili proti kolodvoru in še nekaj drugih. Veste, gospod urednik, tudi jaz, stara irhovina pohorska, sem se zasmejal pa sem začel lažiti na tiste preklicane shode in tabore. In verjemite mi, sem se poživil. Kaj menite, z žeganjem pri Arehu je »čikeka«; na bal v mariborsko kazino ne hodim, grem pa takole za tistimi gospodi, ki mi vedo kaj povedati. Pa svoje prijatelje tam najdem in se pogovorimo in smo taki, kakor bi se letošnjega vina napili, tistega peharčana, ali pa Framčana ali pa tam iz Kovačevega vrha pri Bistrici. — Veste, gospod urednik, dobro ste tole vkupe spravili, da smo prišli vsi pod eno slovensko streho, pa če je kdo malo manje ali pa malo bolj pobožen, da smo le pošteni vsi. Združiti se moramo in tesno se držati, kakor bi bilo vse z najboljšo trto vezano, potem pa pojde. In potem bo tudi srce v hlače padlo tistim zapečnikom, ki se tam po Mariboru umičejo pred vojaško službo, potem pa Slovencem hočejo zgago delati. Kajne, slavni Norbert? Ali se še spominjaš, kako si milo prosil, ko so Te hoteli k »soldatom vzeti«. No, pa kaj bi neki s tako suho fiziološko prečko? — Gospod urednik! Lepo je tukaj gori okoli Sv. Areha. Prve pomladne cvetice me vabijo, golob gruli in divji petelin začne vsak čas brusiti svojo ženinno pesem. Obesite si še Vi kakšno cev čez pleča pa pridite gori k meni, pa enega pihneva! In pogovoriva se o vseh tistih Marpurgarjih, katerih oče ali ded je še po slovensko drvaril, ti pa bi danes radi ukončali svoj lastni rod. Povem Vam še marsikatero skrivnost o teh možakarjih, pa ob priliki obiščeva še prijatelje v Bistrici, v Framu in Hoči in pa tudi pri Sv. Lovrencu in v Marbeku. Kakšna doga je še mokra v moji kleti in krompirja sem tudi toliko rešil, da ga ne bova strādala. In tam v Ruški koči lepo prenočite in pohorske hojke Vas s svojim šumljanjem zazibljejo v spanje in sanjali bodete na tej lepi naši zemlji o lepši naši bodočnosti. Lepo Vas pozdravlja Vaš pohorski **Pavliha Stariha**.

— **Postajo Poljčane** je dobil nadrevident Gustav Wedekind, postajenačelnik, prej v Vordernbergu.

— **Iz Poljčan** nam poročajo: Tudi tukajšnji begunci se začenjajo vračati v domovino. Poneso pač bridke spomine s seboj, kajti imeli so pri naših nemškutarskih trgovcih slabe čase in večkrat so si morali potom glavarstva izvojevati tiste pičlo odmerjene količine moke in kruha — so pač bili Slovenci. Bili so pa našemu ljudstvu lep vzgled v narodni zavesti in požrtvovalnosti. Dravinjska podružnica Ciril - Metodove družbe izgubi z njimi svoje najboljše člane. Želimo jim, da bi se jim v domovini skoraj obrnilo na bolje in da bi se jim zacelile rane, ki jih je njim posebno hudo vsekala vojna!

— **Na slovenskem taboru v Št. Janžu ob Dravogradu** je načeloval nemški tolpi, ki je imela namen razgnati zborovalce in razbiti tabor, uradnik južne železnice, nastavljen v Spodnjem Dravogradu, Rudolf Domaingo. Potrebno je, da se ugotovi, da ni zgolj le slučaj, da se nemško - nacionalno uradništvo južne železnice zmiraj pogosteje pojavlja v politični areni. V Celju je na dan žalskega tabora izzival uradnik z rdečo kapo na uprav nesramen način vračajoče se Slovence. Pri slov. taboru v Št. Janžu ob Dravogradu nastopa zopet uradnik južne železnice kot organizator pobojev. Z gotovostjo se lahko trdi, da je bil uradnik južne železnice Rudolf Domaingo, ki je vabil v Marburgerci že cele dni prej nemškutarje na pobjo v Št. Janž. Slovenska javnost odklanja ogorčeno take uradnike, katerim so v prvi vrsti na srcu poboji, potem šele služba in katere ji vriva južna železnica v svrhu germanizacije. Vemo, da temu hujskaču radi nemško-nacionalnih izgrediv prometni ravnatelj Prašnikar ne skrivi lasu, saj južna železnica kot izvršiteljica nemškega »Volkstrata« po svojih nemško - nacionalnih hujskačih bojuje vsem zlodejstvom proti slovenskemu narodu. Zato se ne obračamo do uprave južne železnice, ampak do naših poslancev, naj na pristojnih mestih osvetlijo delovanje nemško - nacionalnega uradništva pri južni železnici in svoje trditve podprejo s slučajem Domaingo in onim iz Celja.

— **Iz Šmarja** nam pišejo: Izjava. Prosto-voljno gasilno društvo v Šmarji pri Ljubljani je na svojem občnem zboru dne 3. februarja 1918 enoglasno sklenilo, da se z vsem zupanjem in navdušenjem pridružuje majniški deklaraciji Jugoslovanskega kluba in izreka njegovim članom, zlasti načelniku dr. Korošču, popolno zaupanje in jim kliče: Le krepko naprej po začrtani poti do zmage! Iskreno se zahvaljuje prevzvišenemu knezoškofu za njegov odločni nastop in jasne besede v svrhu edinosti naroda. Obenem ostro obsoja odpadnike in razdiralce med narodom. Zahtevamo skorajšnji in tolikan potrebni in pravični mir s pravico samoodločbe narodov, v nadi, da po takem miru zasije tudi našemu narodu solnce lepše bodočnosti. Na pomoč! — V Šmarju, dne 17. februarja 1918. — Franc Hribar, podnačelnik.

— **Konec šolskega leta.** Srednje šole, dekliški liceji, učiteljska in komercialne ter navtične šole končajo šolsko leto v petek, dne 28. junija.

— **Umrljivost v Celovcu.** Leta 1917. je bilo v Celovcu 1691 smrtnih slučajev; leta 1916. pa 1404. Mestno pokopališče bodo morali zopet razširiti. Sāj je umrljivost še enkrat večja kakor v mirnih časih.

— **Velik požar.** Dne 12. aprila je divjal hud požar v Gradcu na Belokranjskem. Začelo je goriti v graščini pod streho. Z lesenimi deščicami kriti grad je bil skoraj hipoma v plamenu. Močna sapa je zanesla ogenj na doleno stran v vas, kjer so peterim gospodarjem pogorele hiše in gospodarska poslopja. Grad je prizadet samo v glavnem visokem traktu, stranske nižje trakte so rešili. Pogoreli iz vasi so pahnjeni v najhujšo bedo, saj so si rešili samo življenje.

— **»Hlapec Jernej in njegova pravica.«** Dne 8. aprila so našli obešenega 76letnega Jakoba Pušavca, ki je služil nad 40 let v hiši št. 9 na Franc Jožefovi cesti. Zadnje čase se mu je mešalo. Domišljal si je, da ga nihče ne mara in ga vse preganja. Zjutraj je rekel kuharici: »Daj mi danes zadnjikrat dobro kavo, danes se bom obesil.«

— **Umor.** Vojak Valentin Fiegel iz Št. Mavra na Goriškem je dne 8. aprila v gostilni v Gozdu pri Colu na Vipavskem zabodel z bajonetom posestnika Jožefa Vidmarja iz Kolka. Bil je takoj mrtev. Zapušča ženo in tri otroke, od katerih je eden pri vojaki. Vzrok je bil preprij zaradi neke ženske, pred katero je umorjenec svaril zlozina.

— **Smrtonosna gnjat.** Učiteljski kandidatki Muršec je prišlo slabo, ko se je vračala iz Osijeka v Maribor. Prepeljali so jo v bolnišnico v

Maribor, kjer je umrla. Njen oče, podpolkovnik, ki je hotel oditi na fronto, je tudi umrl. Nadalje sta umrla tudi Muršecov tast in služkinja. Doglalo se je, da je podpolkovnikova soproga v Osijeku kupila za Veliko noč gnjat. Zdela se jej ni dovolj sveža, zato je napravila iz nje gnatno klobaso. Vsi, ki so jedli to meso, so se zastrupili.

— **Roparski umor.** V Otavicih pri Ribnici so našli dne 7. aprila posestnika Marjeta Zadnikovo ter njeno svakinjo strahovito razmesarjeni. Zadnikova je bila ubita, njena svakinja pa zaklana s sekuro. Morilec je vzel dve hranilni knjižici in denarja v gotovini, vse skupaj vredno okoli 4000 kron. Na sumu je predvsem 17letni fant iz Družinske vasi, ki je služil za hlapca pri Špičkovih. Ta fant je tudi dne 7. aprila kupil vozni listek do Ljubljane, a je izstopil v Ortneku. Hranilni knjižici je vrgel iz vlaka, eno pri Otavicih, drugo pri Ortneku. Popihal jo je menda na Hrvaško.

— **Ukradena oporoka.** Lastnika brodov Račiča so nedavno v Trstu pokopali. Zapustil je kakih 20 milijonov kron premoženja. Njegova žena se je hotela odpeljati in je oddala na kolodvoru kovčuge nekemu postreščku. Prišedša v svoje stanovanje, je opazila, da jej je izginil ročni kovčeg, v katerem je imela dragocenosti, več tisoč kron v gotovini in pa pokojnikovo oporoko. Prijeli so postreščka, ki pa trdi, da je nedolžen.

— **Vjeta tihotapska družba.** Iz obmejnih krajev ob Sotli se je zadnje čase živahno tihotapilo z živino. Gonili so živino na Hrvaško, od ondod pa so jo kot hrvaško živino vtihotapili nazaj na Štajersko in jo kot tako prodajali po mnogo višjih cenah. Orožniki so sedaj prijeli tihotapce: Martina in Janeža Kokota, Marijo Jazbinšek, Karla Sketa in Jurja Cverlina.

— **Črne koze v Celju.** V domobranski vojašnici, pa tudi še med prebivalstvom v Celju so se pojavile črne koze. Zdravstvene oblasti so primerno ukrenile, da se bolezen ne razširi.

— **Umrli so:** V Trbovljah je dne 8. aprila umrl Anton Počivalšek, posestnik in lastnik trboveljskega kinematografa. Pokojnik je bil vrl narodnjak ter soustanovitelj trboveljskega »Sokola«, kateremu je bil do zadnjega požrtvovalni starosta. Deloval je skoro 30 let pri gasilnem društvu ter bil dolga leta član krajnega šolskega sveta. — V Ljubljani je preminul c. kr. gimnazij. profesor v pokoju Lud. Lederhass. Pogreb se je vršil dne 12. aprila. Pokojnik je bil naroden mož, kot profesor izboren strokovnjak, splošno priljubljen pri svojih učencih in spoštovan povsod.

— **Nezgode.** Z železniškega mostu pri Borovnici sta padla zidarja Josip Kovačič in Josip Stražisar. Veter jima je podrl oder in z njim vred sta padla z višine 12 metrov. Oba sta težko poškodovana. — Truplo novorojenčka so našli v cerkvi v Žalah. Zavito je bilo v kos platna in papirja. — S petrolejem je polila drva 15letna Ana Zupanova v Ljubljani na Dunajski cesti. Posoda s petrolejem je prišla v dotiko z ognjem in je eksplodirala. Petrolej se je razlil po deklci in se je vnel. Težko poškodovana leži v deželni bolnišnici. — Ponesrečil se je posestnik Mihael Perko iz Črešnjevca pri Slov. Bistrici. Peljal se je te dni z vojaškega dopusta nazaj na bojišče. Stal je na stopnicah vagona. V predoru južno od Slov. Bistrice je pade iz voza. Vlak ga je na drobne kosce raztrgal. — Pri Mali Nedelji blizu Ljutomeru sta ogledovala vojak Alojzij Filipič in njegov prijatelj revolver, ki ga je prinesel vojak seboj iz Ercega. Revolver se je sprožil in zadel Filipiča ngravnost v srce. Bil je takoj mrtev. — V topničarski vojašnici v Celovcu se je zaradi nesrečnega padca ponesrečil četovodja Schmö. Umrl je na prevozu v bolnišnico. — V Glini se je vtopila 21letna šivilja K. Fric iz Celovca. — Dne 21. marca so našli na cesti v Pečelah 22letnega posestnikovega sina Jakoba Borovinška težko ranjenega in nezavestnega. Umrl je na prevozu v bolnišnico. Vse kaže, da ga je kdo pobil. — V Kapelah pri Brežicah je pustila posestnica Marija Štraser svoje tri otroke v starosti 3—7 let same. Šli so v gozd, kjer je delal in si kuril ogenj ruski vjetnik. Triletna Jožefa se je preveč približala ognju, vnela se jej je obleka in opekla se je tako, da je naslednjega dne umrla. V Celovcu se je ustrelil knjigovodja mestne plinarne Jožef Čejčevnik, oženjen in oče treh otrok. — Gluhi 86letni starček Anton Strniša blizu Skofljice je šel preko železniškega tira in ni slišal prihajajočega vlaka, ki ga je treščil z vso močjo na tir pod kolesa. Starčku so šla kolesa čez stegna in so mu jih takorekoč odrezala. — Tovarniškega uradnika Zecha iz Tržiča so pogrešali že mesec dni. Dne 3. aprila pa ga je našel neki lovec na planini Dobrci mrtvega. Menda je zmrznil. — Na veliko-nočno nedeljo je prišla šestletna posestnikova hčerka Angela Peternelova v Dobravi preblizu ognju pod kotlom. Vnela se jej je obleka in se je tako težko opekla, da je naslednjega dne umrla. — Dne 3. aprila je tržaški brzovlak povozil na mariborskem kolodvoru nekega vojaka. Nesrečnejšu je šlo kolo preko glave, da je bil takoj mrtev. — Na veliko-nočno nedeljo je vojak Janez Rožič v Oseku na Goriškem razbijal na dvorišču s sekuro po šrapneljski granati. Okoli njega je stalo več otrok. V bližini pa je snažil gospodar kravo. Naenkrat je granata razpočila. Vojak je obležal mrtev, poleg njega je bila mrtva tudi sedemletna Leopoldina Mladovan, 11letni Al.

Mervič pa je bil močno ranjen na obrazu in po životu. Drugi otroci so bili takisto več ali manj ranjeni in so jih odpeljali v goriško bolnišnico. Kravo je zadelo v vrat in se je zgrudila mrtva na tla, gospodar sam pa je bil lahko zadet v hrbet. — V Lokvah se je ponesrečil na Veliko soboto Jožef Krivec, ko je spuščal s samokresom rakete. Poškodovan je težko na levi roki.

— **Zrtve vojne.** Padel je v zračnem boju proti angleškim letalcem na južnotirolski fronti rezervni poročnik Stanko Chrobath iz Kranja. — Na lgu je umrl dne 3. aprila Slavko Minatti v 20. letu po dolgotrajni bolezni, ki si jo je nakopal pri vojakih. — Kot žrtev vojne je preminul tudi 22letni mornariški podčastnik Fr. Sinkovec iz Ljubljane.

— **Izkaz prispevkov za slovensko šolo v Mariboru** za čas od 1. januarja 1918 naprej: Posojilnica v Mariboru 500 K; dr. Karel Turner 100 kron; Jakob Zadravec 100 K; dr. Franjo Rosina 110 K; Miroslav Volčič 100 K; profesor Franc Voglar nabral v Lembahu 51 K ter v Rušah 107 K; Franc Pišek nabral mesto večna na grob gosp. Petru Zabovniku 62 K; železničarska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Mariboru 252 K; dr. Radoslav Pipuš 20 K in 50 K; prebitek dijaškega koncerta v Narodnem domu dne 3. marca t. l. 242 K; dr. Leopold Poljanec 11 K; Lovro Petrovar 50 K; Fric Rajh 10 K; Joško Rajh 50 K; Viktor Kukovec 50 K; Janjo Džjak 2 K; Janko Baukart 5 K; Franjo Stajniko 15 K; Fric Rajh 10 kron; Vid Janžekovič 50 K; Antop Godec 20 K; Rudolf Maister 20 K; Matija Pirč 10 K; dr. A. Mulej 10 K; Franc Voglar 10 K; iz pušice v Narodnem domu 497 K 29 vin. Skupaj 2504 K 29 v. Vidimo, da narod, razumeva važnost slovenske šole v Mariboru. Prepričani smo, da dobe ti dobrotniki še nebroj posnemovalcev. — Odsek za slovensko šolo v Mariboru.

Vojni dogodki.

Italijansko bojišče. Na bojišču navadno vsakdanje delovanje patrolj in letalcev. Te dni smo čuli enkrat o zvišanem bojnem delovanju. Iz Švice poročajo v nemške liste o italijanskih pripravah za odpor proti morebitni avstroogrski ofenzivi. Italijani so zamašili s četami in številno artiljerijo vse one točke, kjer bi mogel biti avstroogrski sunek zanje posebno usodepoln. Italijani poročajo dan na dan o grozeči nevarnosti in zahtevajo pomoči; zahtevajo tudi, da naj se italijanske čete v Albaniji odpokličejo na fronto ob Piavi, kajti ob tej fronti se odloči bodočnost Italije.

Na francoskem bojišču so izvršili Nemci tretji sunek, to pot bolj na severu v smeri proti Calaisu, da bi na ta način prizadejali angleški armadi kar najhujši udarec. Prve dni se jim je sunek posrečil, zavzeli so Armentieres ter prodirali zlasti z jugovzhoda. Pozneje je šlo prodiranje mnogo bolj počasi, zavzeli pa so 16. t. m. važno mesto Bailleul.

Pogajanja z Romunijo se zavlačujejo v prvi vrsti, ker stoje nemški posredovalci na stališču, da mora Romunska dati Nemčiji žito skoraj zastoj. Na ta način si hoče Nemčija nadomestiti vojno odškodnino. Pogajanja pa se bodo zavlekla še bolj zaradi odstopa našega zunanjega ministra grofa Czernina. Izmed do sedaj podpisanih delnih pogodb z Romunijo je provzročila največ razburjenja ona, na podlagi katere je v to svrhu sklicano posebno Romunom prijazno mestvo v Besarabiji sklenilo priklopiti to deželo Romunski. Ukrajinska vlada je proti takemu samovoljnemu poseganju v njene zadeve slovesno protestirala pri romunski vladi.

Nemci prodirajo na Finskem, da bodo mogli tudi tam razširiti svoje gospodstvo podobno, kakor na Kuronskem, Estonskem in v Livlandiji. Najprej so se polastili Nemci glavnega finskega pristanišča Helsingfors ter nameravajo od tam prodirati proti severu, torej proti Murmanski železnici.

Turki so zasedli rusko trdjava Batum ob Črnem morju, središče velike ruske petrolejske industrije.

Raznoterosti.

* Rodoljubje Čehov iz Jičina. 18letni učiteljski kandidat Anton Heimann v Jičinu, ki je padel na ruskem bojišču, je volil: Osrednji šolski Matici 28.000 K, društvu »Komensky« na Dunaju 28.000 K, Deylovemu zavodu za slepce 6436 K in revežem v Jičinu 500 K. — Nedavno umrla Frančiška Erlíchova tudi iz Jičina pa je volila v svoji

oporoki vse svoje premoženje 74.000 K Deylovemu zavodu za slepce. — Avguštin Deyl, bivši marljivi in skromni obrtnik v Jičinu, je zapustil: Osrednji šolski Matici 8000 K, društvu Komensky na Dunaju 4000 K, Narodni severočeski enoti 3000 kron, Narodni pošumavski enoti 3000 K, sirotišnici v Jičinu 8000 K, revežem na Visokem Veselju 1000 K ter revežem v Jičinu 500 K. Torej kar trije Jičinci so še po svoji smrti pokazali, da jim je prvo in zadnje: narod in domovina!

* **Češki otroci v cesarjevih gradovih.** Cesar je dal na razpolago skupnemu prehranjevalnemu odboru v Pragi za nastanitev otrok iz Češke sledeče gradove: rezidenčni grad Pleškovic pri Litomeřicah, gradova Cerekvic in Nevelist ter posestvo Smřic pri Kraljevem gradu.

— **Iz poročila »Grazer M. Z.« od 8. aprila:** Cesar v Istri posnamemo, da je državni poslanec Spinčić in drugi poslanci opatijskega okraja bil od cesarja delj časa konserviran! — Res čudni čudaki ti kulturonosci v svojih poročilih. Vemo, da naš presviti cesar zelo rad »konverzira« z ljudstvom in njega izvoljenci — da pa poslance in župane »konservira« — tega pa še nismo vedeli! Ne verjamemo, da bodo naši kulturonosci ta duševni polom v njih leibžurnalnih zapazili, kajti njih možgani so že konservirani za večnost. — Za počt! — Argus.

— **Zastrupljeni sladkor v Zagrebu.** Nedavno so poročali listi, da je došel v Zagreb vagon zastrupljenega sladkorja. Sedaj pa poročajo, da je temu vagonu sledil še eden. Vreče sladkorja so biel posute s strupeno pikrinovo kislino. Sodí se, da gre za nesrečen slučaj, da je bil sladkor naložen v obeh slučajih neposredno v vozove, ki so prej prevažali pikrinovo kislino v praških. Sladkor je iz tovarne v Ziegendorfu pri Odenburgu. Neposredno v bližini so municijske tovarne.

* **Prebrisan policijski pes.** Dne 31. marca so v vasi blizu Mor. Krumlova tatovi v stanovanju Frančiške Filipove razbili s sekíro vrata ter odnesli iz shrambe mnogo živil. Brat okradene žene je šel takoj zjutraj v Oslavane po policijskega psa. Pes je še dopoldne našel tatu, 15letnega Cirila Prokeša, ki so pri njem našli del ukradenih živil. Izdati pa ni hotel, kdo mu je pomagal in kje so ostala živila. Toda pes je tekel kar dalje po sledu do Ivančic, in kmalu je imel drugega tatu, ki tudi ni maral nič vedeti o svojem pomagaču ter ni hotel povedati, kam sta skrila mast. Ali pes je našel tudi mast. Zakopana je bila na bregu reke, kjer se je pes na gotovem mestu ustavil ter čakal tako dolgo, da so jo odkopali.

— **Splošna prepoved kurjenja.** Nižjeavstrijsko namestništvo je po naročilu ministrstva javnih del zapovedalo, da se od 7. aprila nadalje na Nižje - Avstrijskem ne sme kuriti stanovanj. Prestopki se bodo kaznovali z denarnimi globami do 20.000 kron.

* **Nadomestek za milo iz zemlje.** V občini Gyflato na Ogrskem so našli zemljo, ki vsebuje precej masti in se da uporabiti baje kot nadomestek za milo. Strokovnjaki pravijo, da je take zemlje na Ogrskem dovolj. Samo če ni to nekake vrste siv kamen, ki ga vidimo tudi pri nas v izložbah, ki pa ni za nič!

* **Konj z rogovi.** Znanstveni časopisi poročajo, da so dognali pri nekem dveletnem konju na čelu dva po 3 cm dolga, simetrična izrastka. Koža se je dala nad rožički premikati. Dr. Ohles, ki je konja in njegove rožičke preiskoval, trdi, da je v tem slučaju narava posegla nazaj v zgodovino konjskega rodu. Prvotni kopitarji so namreč imeli rogove. Vrsta kopitarjev, ki se je imenovala Dinoceras in je že zdavnaj izumrla, je imela baje kar po tri pare rogov.

Koliko kruha dobivajo posamezniki v poedinih državah. V Avstriji in Nemčiji je odkazanih 280 gr za osebo, v Turčiji 250 gr, v Bolgariji 500 gr, v Italiji 350 gr, v Franciji in Angliji 260 gr, na Danskem 315 gr, na Norveškem 280 gr, na Švedskem, Holandskem in v Švici 250—265 gramov.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.

Posamezne številke 24 vin.

Uredništvo: Mestni trg št. 17, II.

Upravništvo: Sodna ul. št. 6, pritr. desno.

Inserati po dogovoru.

Kislo vodo
in vino razpošilja
A. OSET, p. Guštanj, Koroško.

Pobarvano blago (črno, rdeče, modro, rjavo itd.) starih ponošenih, obledelih in včasih že zavrženih oblek je uporabno **kot novo!**

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila tudi po pošti se uljudno priporoča

Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica

Josip Reich, Ljubljana
Poljanski nasip št. 4.

—————

Jadranska Banka
Podružnica Ljubljana.

Delniška glavica: . . . K 12.000.000.
Rezerve: okrog K 1.000.000.

Centrala: TRST.

Podružnice:

Dubrovnik	Opatija
Dunaj	Spljet
Kotor	Šibenik
Methkovič	Zader

Sprejema:

Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd. srečke c. kr. razredne loterije.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

■■■

Brzobjavni naslov:

JADRANSKA.

■■■

Telefon št. 257.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Delniška glavica . . . K 10,000.000.—

Rezervni fondi . . . K 1,500.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

➔ Promese ➔
k vsakemu žrebanju.

➔ Posojila ➔
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizijski krediti.

Poslovnica

c. kr. avstrijske državne
loterije.

Prva južnoštajerska

vinarska zadruga

v Celju

reg. zadr. z omejeno zavezo

priporoča svoja priznana dobra šta-
jerska, zajamčeno pristna vina vseh
vrst po zmernih cenah.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica šte. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27.000.000
in rezervnega zaklada „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske
pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. ³/₄% odplačevanju na dolg.

**V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.**

Tvrdba: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in
vino vermouth**

➔ po ugodnih cenah. ➔

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄%₀

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.